

כיחורב

זווד החסידות ובדרכי החסידות

מלמעלה עד למטה
יסודות תורת רבנו הזקן |
הגה"ח רבי מענדל ווכטר שליט"א

יתרון האור מן החושך
מארבע כנפות הארץ:
ביקור בכלא בפטרבורג

עולה תמימה
סקירה לדמות הפלאים של
הגה"ח רבי יצחק הורביץ
(איטשע דער מתמיד) הי"ד

צילום: יהודה פרצוביץ

חסידים אנו, במה?

יסודות תורת הבעש"ט ובשורתה לכלל ישראל, דרכי עבודת ה' הנגזרות לאור
חידושיה המאירים והנהירה העצומה מקרב כל החוגים לתורת חב"ד ועמקי
פנימיות התורה העוטמים ספרי הנגשה והסברה בני זמננו • מייוחד ל"כי קרוב:
שיחות הכנה רבתי לחג הגאולה י"ט כסלו, רצופה אמרי שפר מגדולי הדורות זי"ע,
מפי הגה"צ רבי יצחק זוד אלתר שליט"א

לאחר עשרות שנות הרבצת תורה, הגה"ח רבי יחזקאל
סופר שליט"א מוציא לאור את סדרת ספריו על התניא,
וראה זה חדש: 'דורשי יחוד' לחלק שער היחוד והאמונה

מפי ספרים
ומפי סופרים

"זהו היום יוקבע למנוח תמיד בישראל, אנוכי בן יתבול ויתקדש שמיה רבא, ויתשוררו אלפי לכבות בישראל בתשובה ועבודה שבכל" (מדברי בעל התניא)

חג הגאולה של אדמו"ר ר' זקן זינ"א
 ויום ההילולא של המגיד ממעזריטש זינ"א

ליל שישי י"ט כסלו
 מ 12 בלילה ועד לפנות בוקר | בנייני האומה ירושלים

התועדות ו"ט כסלו

עם המרצה הנודע פה מפיק מרגליות
 הרה"ח רבי יוסף יצחק גייקובסון
 שליט"א

ניגוני שמחה
 ודביקות
 עם חיליק פרנק
 ובעלי מנגנים

פתוח לגברים:
 ביום רביעי י"ז כסלו מהשעה 11 בבוקר ועד 1 בלילה
 יום חמישי י"ח כסלו מהשעה 11 בבוקר ועד 3 לפנות בוקר
 מוצאי שבת כי כסלו מהשעה 8 בערב ועד 3 לפנות בוקר

**ריד
 החסידות
 הענק**

כניסה למתחם
 בנייני האומה
 בעלות של
 10 ש"ח בלבד

"מי שישמרו בשמחתו אוציאנו מן המצר אל המרחב,
מן הגשם אל הרוח ומן הגיהנום" (מדברי בעל הגאולה כ"ק אדמו"ר הזקן ז"ע)

מלווה מלכה

מוצ"ש וישב כ' כסלו

בנייני האומה // בשעה 20:15

בהשתתפות רבנים גאונים ומשפיעי חסידות

משא מרכזי	אורה כבוד
הרה"ח רבי	הראשון לציון
יוסף יצחק גייקובסון	רבי דוד יוסף
שליט"א	שליט"א

הרה"צ רבי נחמן יוסף טווערסקי שליט"א
בנו של כ"ק האדמו"ר מרחמסטריווקא זצוק"ל

הגה"ח רבי שניאור זלמן גופין שליט"א

הגה"ח רבי משה הבלין שליט"א

הרה"ח רבי משה ויינברגר שליט"א
לדברי אנגליה באולם סמוך

הרה"ח רבי יצחק שפירא שליט"א

פרקי שירה

אברהם פריד | זאנוויל ויינברגר
מקהלת מלכות

סעודת מצוה | כיבוד בשפע

כניסה למתחם בנייני האומה בעלות של 10 ש"ח בלבד

אור אלוקי בעטיפה אנושית

התמורות שחלו בתורת אדמו"ר הזקן לעומת תורת רבותיו ניכרות לעין כל. האומנם סלל רבנו דרך מיוחדת משלו? | תכלית פיתוחה של תורת החסידות בדרך חב"ד היא להחדיר את אורה של משנת הבעש"ט בכלים ולבושים של העולם הזה התחתון

"הנה בריאת העולמות היה בשביל התורה, וכמאמר (רש"י ר"פ בראשית) בראשית, בשביל התורה כו' ובשביל ישראל כו'. ויש לומר דהכוונה היה שתהיה התורה בהתגלות ממש למטה. וזהו ויניחהו בגן עדן לעבדה ולשמרה (בראשית ב, טו), לעבדה רמ"ח מצות עשה, ולשמרה שס"ה לא תעשה (אור התורה בראשית כרך ו תתרמא, ב בשם האריז"ל. ילקוט ראובני עה"פ בראשית שם. וזה ח"א כו, א. תקוני זהר תכ"א סב. שם תנ"ה פח:).

וידוע דקודם החטא היה העולם התחתון במעלה עליונה יותר, וכמאמר (ראה שיר השירים רבה רפ"ה) עיקר שכניה בתחתונים היתה. וגן עדן שבארץ ידוע שהוא בחינת הרוחני שבגשמיות העולם, כמ"ש במקום אחר (ראה ספר המאמרים תרס"ב עמ' רצט ואילך). ואם כן הרי הוא עוד למעלה מהעולם כו'...

וניתן לאדם הראשון לקיים תורה ומצוות בגן עדן, דהיינו שיהיה בהתגלות ממש, וזה לא נתקיים.

והיה אחר כך עבודת האבות בנסיונות ובמסירות נפש ממש, בעבודה רוחנית, שזה היה הכנה למתן תורה, ומכל מקום אין זה המשכת התורה ממש, וכמו שכתוב (ר"פ וארא) וְאָרָא כו' וְשָׁמִי ה' כו' לְכֵן אָמַר לְבָנֵי יִשְׂרָאֵל אֲנִי ה' כו'. וכמבואר בכמה מקומות (ראה תורה אור, יתרו טז, ד ואילך) בענין קיים אברהם אבינו כל התורה כו' (יומא כח:).

ואחר כך ניתנה התורה במתן תורה בהתלבשות, שבוה נמשך בחינת העצמות, וכמו במצות תפלין שנמשך בחינת העצמות.

ועיקב קיים מצות תפלין במקלות (ראה זהר ח"א קסא, ב ואילך), שזהו עבודה רוחנית ונפשיות, ואינו נמשך בזה העצם.

ובתפלין הניתן במתן תורה, וכן התורה שנתלכשה בענינים שלמטה נמשך בזה העצמות כו'.

והנה התגלות הבעש"ט נ"ע היה שיהיה התגלות פנימיות התורה, והיה ההתגלות שלא בבחינת התלבשות, (וידוע דהמגיד נ"ע בעת אמירת דא"ח [=דברי אלוקים חיים - כינוי למאמר חסידות] היה אומר: שמעו סודות התורה), ולא היה העולם יכול לקבל. והיה עבודה נעלית וגבוה מאד, אבל אין זה התגלות עצם פנימיות התורה. ובא על ידי רבינו [רבנו הזקן] נ"ע בהתלבשות בהשגה, ובזה נמשך בחינת העצם כו'."

לבנות את הדירה

להבנת דברי קודשו, יש להקדים את מאמר המדרש שסיבת בריאת העולם היא מחמת ש"נתאוהו הקב"ה להיות לו דירה בתחתונים" (תנחומא נשא טז, וראה תניא פרק לו). כלומר, למרות שברא הקב"ה עולמות עליונים עד אין שיעור ותכלית, מכל מקום, עיקר הכוונה האלוקית הייתה לברוא את העולמות כולם עבור בריאת עולם הזה התחתון, שהוא עולם הנוהג בדרך הטבע, ומעלים ומסתיר בחושך כפול ומכופל על האלוקות.

רצון ה' יתברך הוא, שדווקא בתוך עולם שכזה יבוא יהודי שיש בו נשמה קדושה, "חלק אלוהה ממעל ממש" (תניא פ"ב), ויאיר את העולם החשוך על ידי קיום תורה ומצוות - "נר מצוה ותורה אור" (משלי ו, כג). בדרך זו יהפוך העולם להיות "דירה בתחתונים" לו יתברך.

זאת היא, למעשה, המשמעות של דברי רש"י בתחילת פרשת בראשית,

מכתבו המפורסם לרגל י"ט כסלו תרס"ב (נדפס גם ביהיום יום' בתחילתו), חג גאולת אדמו"ר הזקן ממאסרו, מנסח כ"ק אדמו"ר הרש"ב מליובאוויטש זי"ע את מהותו של יום ככתבו בו כי ניתן לנו "אור וחיות נפשנו" - ומכאן שמו של מדורנו זה - וזאת על ידי הופעת תורת החסידות בהרחבה גדולה.

כידוע, על אף שגם קודם מאסרו נשא רבנו הזקן תורות בדרך חב"ד, הן נאמרו בקיצור דברים לפי ערך, ובענין זה התחולל שינוי ניכר עם צאתו לחירות כשבגושפנקא מן שמיא הורו לו כי הוסר ממנו הקטרוג שבגיננו נאסר, ומעתה עליו להגביר ולהרחיב את הפצת החסידות. ואכן, מאז התרחבו מאמריו לבלי היכר, בהסברת תכני החסידות בחכמה בינה ודעת, כנראה במוחש לכל מעיין בספרי.

והנה, במבט שטחי על הדברים נראה שרבנו הזקן בחר לו דרך שונה ומיוחדת באמירת החסידות, עד כדי כך שהיה מחבריו הקדושים שטענו כי עזב את דרך רבותיהם, הבעל שם טוב והמגיד ממזריטש זי"ע. שהרי התורות שבספר 'כתר שם טוב', למשל, או ב'מגיד דבריו ליעקב' ו'אור תורה', הן קצרות מאוד, בנות שורות בודדות, ובדרך דומה כתובים גם שאר ספרי החסידות הכללית. מנגד, מאמריו של רבנו הזקן וממשיכי דרכו - אדמו"רי חב"ד לדורותיהם - שונים בסגנונם בתכלית. אלה דרושים ארוכים המוסברים בעומק רב, ועמוסי שקלא וטריא בענייני פנימיות התורה ודרכי העבודה.

חסידות בעיון שכלי

ברם, מובן שהאמת לאמיתה היא שכל דברי רבנו הזקן בנויים על היסודות האיתנים של דברי הבעש"ט והמגיד. אלא שהחידוש במאמריו הוא, שאת היסודות הללו 'הוריד' כביכול והלביש בהסברה רחבה, בדרך שיהיו מובנים היטב גם בעיון שכלי ויתיישבו היטב במוח האדם וליבו. וללא ספק, כל הלומד בעמקות הראויה את מאמריו רבנו הזקן ורבותיו אחריו, ואחר כך לומד את יסודות הדברים בספרי הבעש"ט והמגיד, רואה בבירור שתורת חב"ד "היא תורת הבעש"ט", כלשון אדמו"ר הרש"ב (במכתבו שם).

אלא שמכל מקום, עדיין יש צורך לבאר מה הייתה כוונת רבנו הזקן בכך שהוסיף וביאר את תורת החסידות בהרחבה והסברה גדולה. וגם בפרט זה, בהסתכלות פשוטית יכול אדם לומר כי רבנו הזקן היה חכם גדול ובעל תפיסה שכלית עמוקה ורחבה, ולכן היה ביכולתו להסביר את דברי רבותיו בדרך ההיגיון.

אמנם הדברים עמוקים הרבה יותר, ועניין זה מבואר ברשימה מיוחדת מאת אדמו"ר הרש"ב (ספר המאמרים עטר"ת עמ' תרעג) שנכתבה על ידו ב"ט כסלו בקיצור נמרץ - בבחינת מועט המחזיק את המרובה, ולהלן נבאר אותם עד כמה שידענו מגעת במסגרת זו.

זו לשון קודשו (להלן בפתחת ראשי התיבות ובתוספת ציונים):

האומר שכל העולם נברא "בשביל התורה שנקראת 'ראשית דרכו', ובשביל ישראל שנקראו 'ראשית תבואתו'". דהיינו, שמלאכת תיקון עולם הזה הגשמי והחומרי, שיהפוך להיות מקום ראוי לדירה עבור הקב"ה, ניתנה להיעשות רק על ידי אדם מִישראל המקיים תורה ומצוות.

והנה, מדברי אדמו"ר הרש"ב לעיל עולה שתהליך תיקון העולם באופן הזה התחיל כבר מראשית הבריאה על ידי אדם הראשון בגן עדן: "וַיִּנְתְּנוּהוּ בְּגֵן עֵדֶן לְעֲבָדָה וּלְשִׁמְרָה", וכפי שאמרו חז"ל "לְעֲבָדָה – ברמ"ח מצות עשה, וּלְשִׁמְרָה – בשס"ה מצוות לא תעשה".

כמובן, חשוב לציין שהמצוות שקיים אדם הראשון בגן עדן היו במדרגה גבוהה ובאופן רוחני, כי הרי רוב המצוות הן זכר ליציאת מצרים, וממילא ברור שהוא לא קיים מצוות אלו כפשוטן. ואמנם לולא חטא עץ הדעת היה העולם בא על תיקונו ותכליתו בעבודה זו של אדם הראשון, שהייתה באופן רוחני ביותר, ואז כבר בדרך עליונה זו היה נשלם בתכלית העניין של "דירה בתחתונים".

אלא שבעומק ובפנימיות הדברים, עיקר הכוונה העליונה של "דירה בתחתונים" הייתה כפשוטו – שתהיה דירה לה' יתברך בעולם הזה כפי שהוא במצבו עתה לאחר חטא עץ הדעת. זהו מצב שבו כל העולמות ירדו ממדרגתם – עולם הבריאה, היצירה והעשייה נפלו כולם ממדרגתם הראשונה, וכפי שאנו רואים במוחש שהעולם הזה שהוא מדרגת עולם העשייה הנו חומרי ומגושם ביותר.

בין קודם מתן תורה לאחריו

ירידת העולמות התחילה להיתקן רק כאשר הגיעו לעולם האבות הקדושים – אברהם יצחק ויעקב – והתחילו 'לברר' אותו, דהיינו להמשיך אלוקות בתוך העולם הגשמי והחומרי. הם עבדו את הקב"ה במסירות נפש ממש, והתחילו להכין את העולם למקום הראוי לדירה עבור הקב"ה. אלא שלמרות המעלה העצומה של עבודת האבות, גם היא עדיין הייתה באופן רוחני ביותר. אחת הדוגמאות הידועות לדרך עבודתם, היא על פי הנאמר בזהר שיעקב אבינו קיים מצוות תפילין על ידי הפעולה שעשה עם המקלות בצאנו. על דרך זו עבד אברהם אבינו את הקב"ה בדרכו שלו במידת החסד, ואילו יצחק אבינו עבד בדרכו שלו במידת הגבורה על ידי חפירת הבארות.

העבודה הגדולה והנפלאה של האבות הקדושים אמנם פעלה בדברים עצומים, אבל עדיין לא הביאה להמשכת אלוקות למטה ממש בעולם הזה הגשמי, אלא פעלה רק באופן רוחני. אם נחזור לדוגמא של פיזול המקלות, ניווכח לדעת שאחרי שיעקב אבינו עשה את התיקון של מצות תפילין באמצעות המקלות, הרי שבסופו של דבר לא חלה כל קדושה על המקלות הללו. זאת בשונה מהתפילין שלנו, שהקדושה נתפסת בהם עצמם וגם כשנפסלים הם טעונים גניזה.

ההבדל בין העבודה הרוחנית של האבות לבין עבודתנו עתה לאחר מתן תורה, מוסבר באריכות בתורת חב"ד ונקודתו היא: למרות שהאבות 'המשיכו' בעבודתם גילויי אלוקות, הם לא המשיכו את הדרגה של 'עצמות' האלוקות, ולכן הקדושה טרם חדרה לתוך הדברים הגשמיים והחומריים עצמם, וכמבואר להלן בפירוט יותר – ובהקדמה קצרה:

בהגדרת הדברים על פי נגלה, ידוע שקיום המצוות של האבות היה באופן של "אינו מצווה ועושה", ולכן מבחינה מסוימת קיום המצוות לאחר מתן תורה עומד במעלה גדולה יותר, כיוון ש"גדול המצווה ועושה ממי שאינו מצווה ועושה" (קידושין א, ב). הביאור הפשוט בהבדל זה הוא – כמסבר בתוספות (שם ד"ה גדול המצווה) – ש"מי שמצווה ועושה עדיף, לפי שדואג ומצטער יותר פן יעבור, ממי שאין מצווה שיש לו פת בסלו שאם ירצה יניח". כלומר, ה"מצווה ועושה" נדרש לעבודה גדולה יותר כדי שיוכל להתגבר נגד היצר, ולכן עבודתו חשובה יותר.

הסבר התוספות הוא על דרך הנגלה, אבל על דרך הפנימיות ההסבר עמוק יותר: אדם שהוא בגדר "מצווה ועושה" זוכה שבתוך מצוותיו שוכן כוחו של המְצַוֶּה, דהיינו עצמותו של הקב"ה – כוח הבורא ברוך הוא. לעומת זאת, מי ש"אינו מצווה ועושה", עבודתו היא מכוח עצמו – כלומר, משרוש הנבראים. כך הייתה עבודת האבות הקדושים, ובעבודתם זו הכינו את העולם למתן תורה, כמאמר חז"ל (סנהדרין צז, ב) שמזמנו של אברהם אבינו התחילו אלפיים שנות תורה.

אולם במתן תורה, כאשר התגלה הקב"ה בכבודו ובעצמו על הר סיני ואמר "אֲנִי ה' אֱלֹהֶיךָ" (שמות כ, ב), אז התחדשה התגלות מ"אֲנִי" – עצמותו ומותו יתברך, שהוא הוא השוכן בכוחו שלו וברצונו הוא בתוך התורה והמצוות, וכתוצאה מכך התאפשר להחזיר קדושה לתוך גשמיות העולם על ידי קיום התורה והמצוות באמצעות החפצים הגשמיים, כמו

עור הבהמה שעושים ממנו תפילין שקדושתם נשאר בהם תמיד. כי כיוון שרוחניות וגשמיות אלו שני הפכים, הרי שרק כוח של 'אין סוף' בלתי מוגבל מסוגל להחזיר קדושה רוחנית לתוך העולם הזה הגשמי והחומרי. נמצא, שבמתן תורה התחדשו שני דברים הקשורים זה בזה ב'איכות' קיום התורה והמצוות:

א] התורה והמצוות הגיעו אז מהשורש הגבוה ביותר – "אֲנִי" שהוא המְצַוֶּה את ישראל, ואשר לכן ישראל עושים את עבודתם בדרך "מצווה ועושה".

ב] מאותה סיבה עצמה התאפשר המצב בו הקדושה יכולה לחדור למקומות הנמוכים ביותר – אל תוך גשמיות וחומריות העולם. כי מאחר שאנו בגדר "מצווים ועושים" יש לנו כוח המְצַוֶּה, שהוא כוח בלתי מוגבל, וממילא הוא יכול לחדור עד המקומות הנמוכים ביותר בגשמיות עולם הזה. ולכן דווקא לאחר מתן תורה, המצוות שמקיימים בגשמיות משפיעות על העולם.

אם כן, לולא חטא אדם הראשון הייתה ממשיכה דרך העבודה שלו באופן רוחני ביותר, וכך לא היה מתמלא עיקר הכוונה של בריאת העולמות, לעשות לו יתברך דירה בתחתונים. רק לאחר חטא עץ הדעת וגירוש האדם מגן עדן, הופנתה ההתמקדות של עבודת האדם לעבר העיסוק בויכוח והתקדשות גשמיות עולם הזה (ראה תורה אור, בראשית ד, ד ואילך), דבר שבא ליטוי שלם במתן תורה.

אורות בכלים

כל דברינו עד כה, על פי דבריו של אדמו"ר הרש"ב, אמורים על צד הנגלה של התורה שהלך והופיע בעולם הזה שלב אחרי שלב. בדרך דומה התפתחו הדברים בתחום גילוי פנימיות התורה: ראשית הופעת תורת החסידות, בבית מדרשו של הבעש"ט הקדוש, פתחה שלב חדש בגילוי פנימיות התורה (לאחר רשב"י, חכמי הסוד, האר"י וגוריו וכו'), הכנה לקראת ביאת המשיח. אלא שבאותה שעה עדיין היו ענייני החסידות קיימים באופן רוחני ביותר – תורות קצרות ומלהיכות לב וריכזי מופתים גלויים, שעל ידם האירה האלוקות ומילאה את ליבותיהם של יהודים באמונה פשוטה, כזו הנוגעת בעיקר ברכידי העליונים שבקרבנו של יהודי – נשמתו האלוקית וכוחותיה. כך גם היו פני הדברים אצל הרב המגיד, שטרם פתח בדברי אלוקים חיים הקדים ואמר שהוא עומד לגלות "סודות התורה", והדברים אכן נשארו בגדר סוד.

בדורות ההם היה די בצורה זו של הופעת החסידות כדי להאיר ולעורר את הנשמות, אולם האור הגדול של החסידות עדיין לא בא בהתגלות למטה-מטה עד להארת העולם הזה התחתון, וממילא לא ירד לשכון בשכלו האנושי של האדם – הרובד הנחות יותר מכוחות האמונה הנשמתיים שלו, המוגדר בתבניות החשיבה של העולם הזה. ואשר לכן, כדי להוריד את תורתם של הבעש"ט והמגיד – פנימיות התורה – כך שתתיישב בדרך של קביעות בעולם הגשמי והחומרי, ותסייע בהכנת העולם לביאת משיח צדקנו, הייתה נדרשת המשכת אלוקות ממקום גבוה יותר – כדי שהאור האלוקי יוכל לרדת למקום נמוך יותר, עד לתוך שכל האדם הגשמי. והיא היא עבודתו של רבנו הזקן – ובעיקר לאחר גאולתו, כאמור – להביא את אור החסידות ככלי ובלבושי השכל והיגיון האדם, בחכמה בינה ודעת ובהסברה רחבה ועיונית.

נמצא כי כשרבנו הזקן ביאר את פנימיות התורה בהבנה אנושית הוא כלל לא חידש דרך אחרת ח"ו, ואדרבה – משמיא קא זכו ליה שכיוון שהגיעה העת לתוספת הרחבה והתפשטות בפנימיות התורה, הרי שעתה באה ההמשכה מ'עצמות' אין סוף ברוך הוא, ומשום כך היה ביכולתו להוריד את דברי רבותיו עד לגדרי העולם הזה התחתון, כך שיהיו מובנים על ידי משלים וכדומה בשכל אנושי. – בדיוק כשם שבמתן תורה על הר סיני ניתנו לישראל תורה ומצוות לקיימן בגשמיות, דווקא מכוח ההתגלות האלוקית העצומה של "אנכי".

"מתן תורה" מחודש זה של פנימיות התורה – כלשון רבותינו – התרחש ביום י"ט כסלו, וממנו אנו חיים באור האלוקי של עצמותו יתברך הטמון בתוך ההסברה הרחבה של תורת חב"ד. ועתה מובנים ומאירים היטב דברי אדמו"ר הרש"ב בשבחו של יום זה, בו "אור וחיות נפשנו ניתן לנו". לימוד תורת החסידות לענפיה, ובפרט בדרכו של רבנו הזקן, זו ההכנה האמיתית לביאת המשיח, שאז יתקיים בנו מקרא שכתוב: "מְלֹאָה הָאָרֶץ יְדֹעָה אֶת ה' (ישעיהו יא, ט), וכלשון הרמב"ם בחותם ספרו משנה תורה (סוף הלכות מלכים) "ולא יהיה עסק כל העולם אלא לדעת את ה' בלבד", במהרה בימינו.

” חסידי קוצק הקדמונים
יכלו להיות בדבקות כמה שעות,
אבל כיום קשה להאמין שיש דרך
לכוון בתיבות התפילה מ”ה’ שפתי
תפתח” עד ”יהיו לרצון” ללא כלי
עזר, והכלים אלו ספרי החסידות

נקודת הידושו של הבעל שם טוב: תורת החסידות מלמדתנו כי בכל עניין שהוא - בין בתורה ומצוות ובין בכל פרט בשגרת החיים - אחת היא בקשתנו: ההתקשרות להקב"ה • עבודת ההשגחה הפרטית: על יהודי למלא אחר רצון ה' הנדרש ממנו ברגע זה, ולא לבקש את מעלות עצמו והתעלותו הוא • לדרכה של תפילה: אם עיקר העיסוק בימים נוראים הוא בחטאים ותיקונם, הרי שאנו כבולים בתוך עצמנו, ואילו עיקר מעייניו של יהודי צריך להיות כבוד שמים • סוד ההתקשרות לצדיקים: כל נשמה פרטית צריכה לקשר עצמה לנשמה הכללית של החכמים ועיני העדה, אלא שההתמקדות צריכה להיות במשל ולא בנמשל • צורת לימוד החסידות בימינו: תורת חב"ד מושכת אליה עדרים עדרים של אברכים מכל הסוגים, ורואים במוחש שההנגשה מביאה תועלת גדולה

מיוחד: בנו של כ"ק מרן אדמו"ר ה'פני מנחם' מגור זי"ע, הגה"צ רבי יצחק דוד אלטר שליט"א, בשיחה מיוחדת ל'כי קרוב' לקראת חגיגות י"ט כסלו הבעל"ט • יפוצו מפניך חוצה פרחבות פלגי מים

הרב יעקב גלבשטיין והרב יהודה כהן

לחסידות, עלינו למעונו ולחדר ספריו לשמוע ולקלוט מעט מאוצרו הטוב, וזכינו לשעה של קורת רוח מפי מי שמאחד את תורת חב"ד עם דרושי חג"ת ואשר משלב באמרותיו מתורת פשיסחא עם תורת ליובאוויטש.

בְּכַל דְּרִכְךָ דַּעְהוּ לְבַקֵּשׁ אֶת נוֹתַן הַתּוֹרָה

לקראת י"ט כסלו הממשמש ובא רצינו לשמוע מכת"ר דברים בעניין חידושו של הבעש"ט ותורת החסידות.

הנקודה היסודית בחידושו של הבעש"ט היא - ההתקשרות לקב"ה, ונקודה זו מתפשטת לתחומים שונים.

נו חביבו של כ"ק מרן אדמו"ר ה'פני מנחם' מגור זי"ע הוא הגה"צ רבי יצחק דוד אלטר שליט"א, כפי שכיהנו תדיר במכתביו בתואר "מחמד עיני". הגרי"ד, ראש בית המדרש להוראה דחסידי גור, מוכר כאחד מבני העלייה שרבים רבים מתושבי בני ברק ואחרים רואים בו את רכס המובהק, משתתפים בשיעוריו היומיים ונועצים בו. בכל ליל שבת הוא נוהג לערוך 'באטע' גדול, ושם משפיע לסובביו חידושי תורה וחסידות.

דרכו בחסידות וקרבנו לתורת חב"ד ידועות. הגרי"ד השתתף פעמים רבות בהתוועדויות י"ט כסלו ונשא בהן מדברותיו. את ההערכה לתורת חב"ד קיבל מאביו אדמו"ר הפני מנחם זי"ע שהיה מקושר וחביב אצל כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש זי"ע ואף ביקר במעונו מספר פעמים, והדברים פורסמו עלי ספר וגיליון.

עתה, לקראת יומא טבא לישראל בחגיגת י"ט כסלו, המכונה בלשון רבותינו הקדושים "ראש השנה

לא יאכל מאכלות אלו הוא אך מפני רצון ה' שהביאו לכך, ורק מחמת זה הכניסם לפיו!
"אנכי" עומד בין ה' וביניכם - האנוכיות של האדם, כשהוא שקוע רק בתועלת האישית ובגן עדן שלו - הרי זה עומד וחוצץ בינו לבין הקב"ה, אבל יהודי שמסתכל רק על הקב"ה חי חיים אחרים. ואז, מי שאמר לשמן הוא יאמר לחומץ - גם אחד ש'מחמיץ' ומפסיד את המצוה, גם הוא יכול לדלוק!
יש ווארט על לשון המשנה באבות "דע מה

מה שהקב"ה רוצה ממנו. כך גם כל אדם צריך לחשוב כל הזמן: אני עושה את העיסוקים שלי כי זה רצון הקב"ה ממני. בזה הוא העמיד אותי. כך גם בכל ההתעסקויות הגשמיות: אם ההתמקדות היא רק בהתעלות הגשמית, הרי זמן האכילה והשינה וכו' הינם אך למותר ואין מה למצוא בהם חפץ. אבל על פי דרך הבעל שם טוב, יהודי אמור לחשוב לעצמו: הקב"ה העמיד אותי עם מכונה שעושה פסולת, אעשה זאת כפי שהוא יתברך רוצה ממני, ואכניס מזון לפי והגוף יעבד את זה ויוציא אחר כך את הפסולת.
החסידות הסתכלה על כל הגשמיות כחלק מרצונו של הקב"ה.

דע מה למעלה - ממך עבודה ללא פניות אישיות

אחד מחידושי המרכזיים של הבעש"ט היה גם בעניין ההשגחה הפרטית על כל פרט בכריאה, כיצד הדברים מתחברים יחד?

החסידות הסתכלה על הכל במשקפיים אחרים. בכל דבר שמתרחש, רואים בו את הקב"ה. ולכן אם אדם נקלע למצב מסוים, הרי זה בהשגחה פרטית והקב"ה נמצא עמו שם. לדוגמה, ישנם מצבים של "אונס רחמנא פטריה", כמו יהודי שמחמת מצב בריאותו עליו לאכול ביום הכיפורים. על פי הסתכלות חסידית, השייכות של היהודי לקב"ה בעת זו תהיה על ידי שיאכל, ולכן עליו לאכול מתוך שמחה! יהודי שכל שייכותו ליום הכיפורים היא כדי להגיע למעלות ומדרגות רוחניות, או שיוכה להגיע בגן עדן לאותו מדור השייך למי שצם ביום כיפור, הרי כעת הוא הפסיד את חלקו ולכן יאכל מתוך עצבות ובתחושת החמצה. אבל יהודי שמחפש את הקב"ה, הרי במצבו זה הוא ימצא אותו בשעת האכילה ביום הכיפורים!

הגמרא מספרת על בתו של רבי חנינא בן דוסא שהייתה עצובה. שאל אותה אביה מדוע היא עצובה, וענתה שהתבלבלה והדליקה נרות שבת בחומץ. אמר רבי חנינא בן דוסא: מי שאמר לשמן שידלוק יאמר לחומץ וידלוק.
הפירוש הנפוץ הוא שרבי חנינא בן דוסא עשה "מופת" ופעל שהחומץ ידלק. אבל בעומק העניין, יתכן שכוננת רבי חנינא הייתה להסביר לבתו שכעת זהו רצון ה'. אמנם לכתחילה הציווי הוא להדליק בשמן, אבל כעת שבהשגחה פרטית הייתה ההדלקה בחומץ, הרי זהו גם כן רצונו יתברך. וזוהי כוונתו "מי שאמר לשמן שידלוק יאמר לחומץ וידלוק", שזוהו אותו הקב"ה שאמר כך וכעת אמר כך. אלא שבגלל שנקט בלשונו "מי שאמר וכו'" לכן נעשה כך באמת. אבל הוא לא התכוון לעשות מופת...

מסופר שיהודי שיצא מהמחנות ונאנס שם באכילת מאכלות אסורות היה שבור ורצוצן מכן, והגיע לאחר השואה אל האמרי חיים מוויזניץ ותינה בפניו את צערו. אמר לו האמרי חיים: אתה קיימת מצות "וחי בהם", האם אתה מוכן למכור לי את הזכות? - הלא את המצוה הזאת אותו יהודי קיים ללא פניות, שהרי היותו במצב נורא זה שהוא רעב ונוטה למות אם

לדוגמה, יש ווארט ידוע המגדיר את ההבדל בין חסידים למתנגדים - המתנגדים מפחדים מהשולחן ערוך והחסידים מפחדים מהקב"ה. במילים אחרות: השאלה היא האם הדבקות היא בתורה עצמה או ב"נותן התורה". וכפי שמאריך הרב בעל התניא בתחילת ספרו, שבלימוד התורה נכנס הקב"ה עצמו בקרב האדם ונעשה דם ובשר כבשרו, ומביא מדברי רבי חיים ויטאל ב'פרי עץ חיים' ש"לשמה היינו כדי לקשר נפשו לה' על ידי השגת התורה איש כפי שכלו".

הגמרא דורשת מהפסוק "יקרה היא מפנינים" שתלמיד חכם עדיף מכהן גדול המשמש לפני ולפנים. ולכאורה, הייתכן? הרי הכהן הגדול הוא צדיק הדור, הוא היחיד מכולם שזוכה להיכנס לקודש הקדשים, ובכל זאת יהודי פשוט הנמצא במקום רחוק בקצה העולם ולומד תורה, עדיף על הכהן הגדול שנכנס לפני ולפנים?!

אולם על פי דברי התניא יש לבאר בפשטות: דברי התורה שלומדים נכנסים למוח האדם, היינו שהקב"ה עצמו נכנס לתוכו, ה"לפני ולפנים" נכנס אליו! וזה עדיף מכהן גדול שהוא הנכנס לפני ולפנים...

כך גם ביחס הכללי לעבודת ה': לולי חידוש החסידות, אפשר ללמוד תורה ולקיים מצוות בשביל הסיפוק האישי, וזה מה שמחזיק את האדם ומסאיר אותו במסגרת חיי תורה ומצוות. אך אצל החסידים הדגש הוא על ההתקשרות עם "נותן התורה".

הבעל שם טוב היה מקרב גם פשוטי עם. כיצד מבטאת הנהגה זו את החידוש האמור?

פשוט מאוד: כיוון שהיסוד הוא ההתקשרות להקב"ה, הרי שלהקב"ה יש דרך להגיע לכל יהודי באשר הוא.

כלומר, לולי חידוש הבעל שם טוב האדם רוצה לעלות ולהתעלות, והמטרה שלו בלימוד התורה היא "להתקדם" ולהיות מגיד שיעור וכיוצא בזה, או באופן רוחני יותר - להגיע לחלק יותר גדול או יותר נעלה בגן עדן. אבל הבעל שם טוב היה ניגש לאותו כפרי שהיה עסוק עם הבהמות שלו, ואמר לו: גם אתה תעבוד את ה'. הנושא של עבודת ה' שייך בכל דבר, גם בחלק הגשמי.

ידוע הווארט של הבעל שם טוב המובא ב'מאור עיניים' (ליקוטים עמ"ס שבת) "כי אם האדם הלומד את התורה לשם הבורא ברוך הוא, למשל אם לומד המשנה המחליף פרה בחמור, הוא חשוב מאוד לפני הבורא ברוך הוא - כל שכן אם עושה הדבר ומחליף פרה בחמור ומנהיג עצמו בזה על פי התורה, ודאי יותר חשוב עבודה מעולה. כי בכל דבר שיש בעולם הכל לא בראו אלא לכבודו, וכל דבר קטן וגדול אינו מתנהג כי אם על פי התורה".

ובדרך האמורה יש לומר, שאם אותו יהודי שנפל בחלקו להחליף פרה בחמור עושה זאת בגלל שזהו מה שה' רוצה ממנו, הרי הוא גם כן עובד את ה'.

יש ווארט מה'שפת אמת' (הובא ב'שפתי צדיק' שיר השירים, אות לה) על מה שאמרו רז"ל שיוסף יצא לחירות בגלל ששימש את פוטיפר, שהכוונה היא שיוסף הצדיק קיבל עליו באהבה את הדין כשראה שרצון שמים הוא שיהיה עבד, ולכן עשה מלאכתו זו מתוך אמונה ברצון ה'. הוא הבין מיד שכעת זהו

למעלה ממך", שהחשבון של אדם צריך להיות מה הרצון שיש למעלה - ממך. כלומר, האם זה מה שרוצים ממני מלמעלה, ולא מה יהיה לי מזה.

לפני הבעל שם טוב לא יכלו להיות בהשגות כאלו?

לכאורה רק יחידי סגולה הגיעו לכאלו מדרגות.

ובכלל, אנו חיים היום בעולם הרבה יותר חומרי. פעם האנשים הפשוטים לא היו שקועים בגשמיות כמו היום. אמנם היו טרדות הפרנסה, אבל היה זמן ללמוד עם הילדים, לומר תהלים. הרי לא היו טלפונים, ולא מיהרו לשום מקום. צדקה עשה הקב"ה עם ישראל, ושלח את הבעל שם טוב שילמד את העניין הזה שבכל מצב יש עבודת ה'. לולי כך היה אפשר לשכוח מהקב"ה רח"ל מרוב הטרדות.

לפי זה אפשר אולי לחשוב שהחסידות אינה אלא פתרון למצב של "בדיעבד"?

לא ולא! כל ההתרחשות היא תוכנית של הקב"ה, שברא את העולם בצורה מסודרת. והראיה לכך היא מהעובדה שהוזהר לא מופיע בכרכי הש"ס... כי הקב"ה ידע מתי הזמן

תורת החסידות חידשה שגם המחליף פרה בחמור זו עבודת ה', ואדרבה. הגרי"ד אלתר שליט"א בשיחתו ל'כי קרוב'

המתאים להתגלות ספר הזוהר. כך גם בכלל - הקב"ה הביא את העולם למצב כה חומרי בגלל כוונתו העליונה, וגילה את תורת החסידות כדי לקשר אליו כל יהודי גם במצבים אלו.

דרך אגב, גם ההתנגדות שהייתה לחסידות - גם היא חלק מהתוכנית של הקב"ה. החסידות נשארה קיימת למרות ההתנגדות, כלל ישראל אם אינם נביאים, בני נביאים הם, ואימצו את שיטת החסידות. אך הקב"ה רצה שתהיה התנגדות.

למעשה, החסידות החזיקה את היהדות. אפילו גדולי ליטא, כמו ה'חפץ חיים' זי"ע, הודו שהחסידות הצילה את הנוער באירופה מתנועת ההשכלה. לכל דור הקב"ה שולח את הרפואה המתאימה לו.

לְדוֹר וָדוֹר הַמְּלִיכוֹת לְאֵל הַזְעָקָה הַטְּבֵעִית שֶׁל יְהוּדִי

החסידות הניחה דגש מיוחד גם על ענין התפילה.

יש ווארט מזקני, ה'חידושי הרי"ם' זי"ע, בנוגע ליום הכיפורים, שלא להאריך באמירת "על חטא" אלא להאריך ב"ותמלוך".

[על דרך זה ידוע גם בחצר חב"ד, שעבודתם של חסידים הייתה ככוונה יתרה בתפילת "ונתנה תוקף" - לא ב"מי יחיה ומי ימות" וכדומה, אלא ב"ואתה הוא מלך א-ל חי וקיים".]

מהי כוונתו "להאריך"? לכוון כוונת האר"י? כוונתו הייתה, להצביע על המטרה שצריכה להיות במוקד הכוונה שלנו. ה"ותמלוך" צריך לבעור אצלו, ואל לו להיות שקוע בכוון של עצמו. אם מעניינים אותו החטאים שלו ותקונם, הרי הוא נשאר בתוך עצמו. עיקר מעייניו של יהודי צריך להיות - כבוד שמים, ש"יתגדל ויתקדש שמייה רבא", זה העיקר של התפילות! וכמו שאומרים גם בתפילות ראש השנה: "יודע כל פעול כי אתה פעלתו...". בכך צריך להיות עיקר התעניינותו של האדם.

בבקשות בתפילת לחש, הנוסח הקבוע הוא בלשון 'נוכח' - חוץ מפעם אחת בה באמצע תפילת לחש אומרים נוסח של 'הצהרה', וזהו בתפילות ימים נוראים בהן אומרים "לדור ודור המליכו לא-ל". ולכאורה, למי אומרים את זה? זה משפט יחידי שלכאורה לא משתלב בנוסח התפילה!

אלא זהו ביטוי לשאיפה העמוקה שיש ליהודי בראש השנה שיהיה "ותמלוך"! זוהי צעקה ספונטנית!

החסידות העמידה את הקב"ה במרכז, תפלל תחילה על כבוד שמים, ואחרי זה יישאר זמן להתפלל גם על עצמך.

השפת אמת מסביר (היסוד לכך מופיע כבר בספר 'בית אלקים' למבי"ט) שהתפילה אינה רק בקשה, כמו שמתקשרים לכן אדם ומבקשים ממנו טובה, שיתן הלוואה וכיוצא בזה, שהרי הקב"ה יודע מעצמו מה האדם צריך. אלא מה שנדרש הוא שהאדם יכיר שהכל ביד ה', וכשהוא יכיר בכך הקב"ה ישפיע לו. האדם צריך את הביטול, ולכן התפילה היא "עבודה". בקשת הלוואות אינה "עבודה", אלא הביטול הוא העבודה. ולכן מתפללים שלוש פעמים ביום, כדי להחזיר בנו את ההכרה הזו.

אֲנֹכִי עֹמֵד בֵּין ה' וּבֵינֵיכֶם אל תרעה את עצמך

אחד מהמאפיינים של תנועת החסידות היא ההתקשרות לצדיקים. לכאורה גם זה הוא אחד מהחידושים של הבעש"ט.

בנוסף ל'תורה' של החסידות יש גם עקרונות שייסדו אבות החסידות, וזה אחד מהם. כל אדם צריך להיות מחובר למשהו, יהודי צריך שתהיה סמכות מעליו ולא להעמיד על דעתו. רואים במוחש שמי שמנסה להסתדר בעצמו בדרכי עבודת ה', בסופו של דבר היצר הרע נהיה הרבי שלו.

תוכן ההתקשרות הוא - שיהודי לא ירעה את עצמו, אלא יקבל הדרכה מצינור שהקב"ה משפיע דרכו.

מהו היסוד לעניין זה?

לכל יהודי יש נפש פרטית, ומלבדה יש גם נפש כללית. והרי ידוע מה שכתוב בזהר ש"אתפשטותא דמשה בכל דרא ודרא", וכמו כן יש גם ניצוץ משה בכל יהודי (כמובא גם בתניא פרק מב). והנפש הכוללת את כולם זהו ה"משה" של הדור.

כתוב בגמרא (בבא בתרא קטז, א) שמי שיש לו חולה בתוך ביתו, ילך אצל חכם ויבקש עליו רחמים. ונשאלת השאלה: מדוע נאמר דווקא חכם? למה לא נאמר צדיק או חסיד? וביאר זקני החידושי הרי"ם, שהחכם, כשמגיע אליו יהודי ומתנה בפניו את צערו, הוא מבין בחכמתו שמוטל עליו בעצמו להתקרב לקב"ה, כי הוא כביכול מרגיש שהצרה הגיעה אליו בעצמו, הוא לוקח את הדברים באופן אישי, ואז הוא גם מבין שסיבת הצרה היא כדי לעורר אותו לחזור בתשובה, לפי ערכו.

- הרי ידוע פתגם הבעל שם טוב, שאדם הרואה רע אצל זולתו, זה מהרע הקיים אצלו.

על פי דברי התניא יש לבאר בפשטות: דברי התורה שלומדים נכנסים למוח האדם, היינו שהקב"ה עצמו נכנס לתוכו, ה"לפני ולפנים" נכנס אליו! וזה עדיף מכה גדול שהוא הנכנס לפני ולפנים...

ולכן צדיק שמגיע אליו משהו מהרע של הזולת, מבחין ברע שקיים אצלו בדקות.

וכאשר הצדיק ה"חכם" מתקרב להקב"ה, הוא יכול להשפיע ישועה. או משום שהצדיק גזור והקב"ה מקיים, שזה שייך אצל צדיק כפשוטו, או שהצדיק גובר על הטבע ויכול לדרוש שיפעלו ישועה.

אם כן, העבודה של הצדיק בעניין הזה היא בעצם ההתקרבות להקב"ה, ואילו החלק של המופת שייך להקב"ה, לא לצדיק.

נדרך אגב, בפעם האחרונה שה'לב שמחה' נפגש עם האדמו"ר מקלויזנבורג (ה'שפע חיים') - זה היה בפעם האחרונה שהוא הגיע

לארץ - נכנסו לפני כן אל הלב שמחה הבנים של הקלויזנבורגער, וביקשו ממנו שידבר עם אביהם שישמור על הבריאות, כי הם ידעו שלב שמחה הייתה השפעה עליו.

כשהלב שמחה אמר לקלויזנבורגער לשמור על הבריאות, ענה לו הקלויזנבורגער: אצלי בגמרא כתוב על חולה שעליו ללכת לחכם, ולא כתוב שעל החולה לשמור על הבריאות... ענה לו הלב שמחה: מדוע נאמר "חכם" דווקא ולא צדיק? - אלא הכוונה לשלמה המלך שהוא החכם מכל אדם, והוא אמר "צינים פחים בדרך עיקש", ומכאן שצריך לשמור על הבריאות...]

הוא יכול יותר להגיע ליישוב הדברים. אפשר לסכם כך: הרבש"ע זה דבר מאוד מופשט, שקשה לאדם לקבל להשיג ולצייר. אך דמויות שקרובות אליך, יותר קל לצייר ולהבין. בכל דבר אני חושב מה הבשר ודם הכי גבוה היה עושה. וכשאדם חושב לפי הלך המחשבה הזו, הוא מתקשר.

ולא יזח החשן מעל האפוד המשבצת הפרטית כחלק מהכלל

למעשה, משנת הבעל שם טוב מסתעפת לסגנונות שונים ואף שיטות שונות בעבודת ה'...

יש ווארט של ה'אהבת ישראל' מויזניץ, שלכל צדיק מראים בשמים שהדרך שלו היא הדרך האמיתית, אך על כל צדיק לדעת שכמו שמראים לו כך מראים גם לצדיק אחר...

המשנה באבות אומרת "איזוהי דרך ישראל וכו' - כל שהיא תפארת לעושיה ותפארת לו מן האדם". הדרך הישרה היא שמתאימה לך, אך צריך להבין שיש עוד אנשים ולהם התפארת היא דרך אחרת, ולכן אין לפסול את הזולת...

היום כל אחד מונח במסגרת שלו וחושב רק על החסידות שלו, אבל האמת היא שיש הרבה דרכים למקום. אפשר לפרש בזה את תוכן האיסור "ולא יזח החשן מעל האפוד": בחושן יש 12 אבנים של י"ב שבטים, אבל על האפוד היו כתובים שישה שבטים על אבן אחת. כי מצד אחד לכל שבט יש ה"משבצת" שלו והדרך שלו, אבל התורה מזהירה שגם שכל אחד נמצא במשבצת שלו אין לשכוח שבאפוד כל השבטים כתובים על האבנים ביחד. היינו שיש כלל ישראל, וכל אחד הוא חלק מהכלל.

כת"ר הזכיר לפני כן את קוצק ופשיסחא, כיצד משתקפת משנת הבעל שם טוב בבית מדרש זה?

בקוצק ביקשו 'תורה' ש'תחתוך' אותם. לא התעניינו בנעשה בעליונים ובעולמות האין סוף. את כל הדברים האלו לא גרסו בקוצק. ובעניין זה יש מכנה משותף אצל הרבי מקוצק והבית ישראל מגור. ב'תורות' של הבית ישראל אין קבלה, אלא הוא ספר מוסר כמו 'אורחות צדיקים'. פשוט למעשה, לא לקנא ולא לכעוס. הדגש בקוצק היה החתירה לאמת, הנקודה היתה שאדם לא ירמה את עצמו.

והיכן מתבטאת בכך שיטת הבעל שם טוב?

העבודה בקוצק היא על השורש. בדרכי המוסר אפשר גם כן להתייגע ולהגיע לתחושת מיאוס כלפי עולם הזה. אבל בדרך של קוצק שמים במרכז את הקב"ה, ואילו הבן אדם הוא רק בורג במערכת הבריאה. האדם לא אמור להיות עסוק בעצמו, בלי חשבונות של רווח בגן עדן והפסדים בגיהנום.

דבר זה בנוי על יסוד הבעל שם טוב, שאין שום מציאות מבלעדי מציאותו יתברך.

אם הדרך של קוצק היא 'מעשית', במה היו מתבוננים בקוצק שעות רבות לפני התפילה?

הכתב אם הוא לפני ההנהגה או אחרי ההנהגה. צורת הכתב השתנתה. כשמביאים לי כתב יד שלו, וגם בהגות שלו על הספרים, מיד אוכל לזהות מאיזו תקופה זאת.

רבי זו מהות אחרת. אבל היום נושא ההתקשרות לצדיקים נהיה ממוסד. זה בערך כמו שאדם יחשוב שחב"ד זה רק בתי חב"ד והנחת תפילין לרבים. זה רק אחד מהביטויים של תורת חב"ד, אבל אנשים תופסים היום את הרובד החיצוני.

דרך אגב יש סיפור שהתרחש אצל השפת אמת, שפעם הוא יצא לבית המדרש והבחין בקבוצת חסידים משוחחים, ובראשם עמד ר' בן ציון אוסטרובר, מגדולי החסידים. שאל אותם השפת אמת: על מה מדברים? ור' בן ציון ענה: סיפורים מהסבא [החידושי הרי"ם]. אחרי כשלושת רבעי שעה יצא שוב השפת אמת, וראה שחברי הקבוצה עדיין עומדים ומשוחחים. שאל אותם השפת אמת: מה עכשיו? והם ענו, שעדיין עוסקים בסיפורים על הסבא. אמר להם השפת אמת: פלא גדול, הסתובבתי אצל הסבא לא פחות, ואין לי מה לספר... וסיים: אולי הם דקו במשל, ואני בנמשל...

גם בסיפורים, העיקר הוא לא מה היה בסוף עם המופת, אלא המוסר השכל.

ואתה תצוה נחת רוח למעלה ולמטה

מהו אם כן בכל זאת עניין ההתקשרות לצדיק?

עניין ההתקשרות לצדיקים הוא נושא עמוק מאוד.

יש מהחידושי הרי"ם ספר קטן על התורה שכתב בעצמו, ונקרא 'ספר הזכות'. בפרשת תצוה הוא כותב שיהודי יכול להתקשר לצדיק הדור, אף שאינו יודע מיהו. וזהו שבפרשת תצוה לא נזכר שמו של משה רבינו. כי "תצוה" הוא מלשון צוותא והתקשרות, וההתקשרות למשה שבדור יכולה להיות גם בלי לדעת מיהו. זו התקשרות מסוג שונה לגמרי.

אבל עניין ההתקשרות בפשטות היא - כדי שיהיה אפשר להתקשר לקב"ה. אם רוצים להתקשר לקב"ה, צריך לחשוב מה יהיה נחת רוח אליו. האם המעשה הזה שאני עומד לעשות יגרום נחת רוח לקב"ה או לא. אבל הקב"ה הרי בלתי נתפס בחוש, גוף גשמי לא יכול להבין מהו בורא, זה מעל ההשגה, אי אפשר לצייר את הקב"ה וקשה להבין מה זאת אומרת "לגרום לו נחת", זה כמו להסביר לבהמה "שטיקל קצות"... אבל בשר ודם כן נתפס בחוש, ולכן מצינו במדרשי חז"ל ובספרים הקדושים תמיד "משל למלך...", כי כך היה אפשר להמחיש דברים בנוגע לקב"ה. היום אין מלכים, אבל "מאן מלכי - רבנו". דרך הרבנים והצדיקים אפשר להבין.

בנוגע לצדיק אפשר להתבונן: האם הצדיק יהיה מרוצה ממה שאעשה, וזה נקרא להתקשר. בכל פעם צריך לחשוב: אם הייתי נכנס אליו, מה היה מורה לי? לנסוע או לא לנסוע? לאן ללכת? למקום פלוני או מקום אחר? בכל הספקות שיש לאדם, ככל שהוא יותר מקושר

אני קורא כל גיליון
'כי קרוב' שמופיע. זה
נותן מבט על חסידים
בדורות קודמים כיצד היו
נראים ואיך עבדו את ה'
ולפעמים מדובר בדמויות
שמסרו את נפשם במובן
הנפוץ של המושג. כך
גם התורות והרעיונות
המופיעים שם, הכל ביחד
מאד מבורך

היום, בדורנו החיצוני, לפעמים עניין זה מקבל צורה מעוותת של השתייכות מגזרית וכיוצא בזה.

אכן, מרוב הסתעפות והתרחקות מהמקור, לפעמים יש דברים שיכולים לקבל משמעות הפוכה מהצורה המקורית שלהם...

לדוגמה, בפשיסחא ובקוצק לא החזיקו מ'מופתים'. הקאצקער אמר: אל תסתכל על הרבי. תפקידו אינו אלא לגלות לך שהאוצר נמצא אצלך, תעבוד על עצמך ואל תסמוך על הרבי. על זה נסוב המשל הידוע הנקרא "איזיק יאקלס", על האוצר שנמצא מתחת לגשר.

ובכן: האם בקוצק לא היה עניין של 'התקשרות'?! - החידושי הרי"ם, שהיה תלמיד חכם בעצמו וגיס של הקוצקער, בכל זאת במכתבים אליו היה מסיים: "עבדו המשתחוה". יש ווארט של הרבי ר' הענין מאלכסנדר זי"ע: אנשים חושבים שהחסיד הכי גדול זה הרבי. זו טעות, רבי' זו מהות אחרת. אגב, בכתבים של אבי, ה'פני מנחם' זי"ע, אפשר להבחין בצורת

מצד עצמה ואין מה לחקור בזה. אבל מה שמבואר בשער היחוד והאמונה ובדרושי חב"ד אינו על דרך החקירה, ולא באים 'להוכיח' את אמיתת מציאותו.

בימינו ישנה הדגשה רבה להנגיש ולבאר ולהפיץ את תורות החסידות, ולהביא את עמקייהן באופן המתקבל במוחו ולבו של כל אחד.

החפץ חיים נסע פעם ברכבת עם זקני האמרי אמת, והאמרי אמת הוציא מחיקו ספר 'נועם אלימלך' ולמד בו, והחפץ חיים ביקש ממנו את הספר. כשהאמרי אמת סיים ללמוד בו, הוא הביא את הנועם אלימלך להחפץ חיים והחפץ חיים התחיל לקרוא בו. לפתע האמרי אמת רואה שדמעות זולגות מעיניו של החפץ חיים. שאל אותו האמרי אמת: מה קרה? והחפץ חיים ענה לו: אני לא מצליח להבין... לא זוכה להבין מה כתוב כאן בנועם אלימלך... האמרי אמת ענה לו: צריך להתרגל לשפה ולסגנון של הספר, ונחה דעתו של החפץ חיים...

בקוצק היו חסידים שנקטו שההכנה לתקיעות יכולה להיות בלימוד סוגיא במסכת כתובות... אך זו דרך קשה לאנשים חלשים כמו בדורותינו. ברור שמי שילמד 'קדושת לוי' לפני חנוכה יהיה 'בעניינים' הרבה יותר ממי שלא למד לפני כן. יש ווארט על נוסח ההגדה "יכול מראש חודש, תלמוד לומר ביום ההוא" - שאם "מראש חודש תלמוד", אזי יהיה מה "לומר ביום ההוא" - כליל הסדר...

כמו כן, חסידים קדמונים אלו יכלו להיות בדקויות כמה שעות, אבל כיום קשה להאמין שיש דרך לכוון בתיבות התפילה מ"ה' שפתי תפתח" עד "יהיו לרצון" ללא כלי עזר, והכלים אלו ספרי החסידות. זה מרומם את האדם לעבודה.

את ה"שעה אחת" שהחסידים הראשונים היו שוהים לפני התפילה כדי שיכוונו את ליבם למקום, כדברי הגמרא, אפשר לקיים היום בלימוד והתבוננות בספרי חסידות.

למעשה, אפשר לומר שכיום לא ניתן כלל להיות שייך לעבודת ה' ללא לימוד בספרי חסידות. ברוך השם, היום יש כבר "יריד" המוני של ספרי חסידות...

כיום כולם מפתחים רעיונות ומשתדלים להנגיש את הדברים גם לפשוטי העם. חב"ד הם אלו שפיתחו את החסידות, וכולם הולכים בעקבותיה. אך העבודה להוריד מושגים אלוקיים ורחניים להבנה פשוטה, את זה בחב"ד יש יותר. וזהו גם העסק של המשפיעים שליט"א, הם יודעים איך להנגיש את זה לציבור.

רואים באמת את המשיכה ואת הנהירה ההמונית להתועדויות ושיעורים בתורת חב"ד. ההנגשה מביאה תועלת גדולה. זה ממש מרומם אברכים, הן בני עליה והן מהסוג הפשוט, כאלו שבלאו הכי לא היה להם שום קשר לעבודת ה'. אני קורא כל גיליון 'כי קרוב' שמופיע. זה נותן מבט על חסידים בדורות קודמים כיצד היו נראים ואיך עבדו את ה', ולפעמים מדובר בדמויות שמסרו את נפשם במובן הנפוץ של המושג. כך גם התורות והרעיונות המופיעים שם, הכל ביחד מאד מבורך. ■

כל אדם צריך להיות מחובר למשהו, יהודי צריך שתהיה סמכות מעליו ולא להעמיד על דעתו. רואים במוחש שמי שמנסה להסתדר בעצמו בדרכי עבודת ה', בסופו של דבר היצר הרע נהיה הרבי שלו

כוונת האר"י בוודאי שלא היו, וגם לא ביאורי חסידות בסדר השתלשלות וכיצא בזה. אלא כל חסיד היה חושב לעצמו - לדוגמה לפני הנחת תפלין: למה אני מניח תפלין? מהי המטרה במעשה ההנחה? מה הקב"ה רוצה ממני? האם בגלל שאתמול הנחתי תפלין לכן גם היום אני מניח?

ההתבוננות בחב"ד היא בחלק האלוקי, ובקוצק היא במעשה האדם, שיהיה מתוך נקודת אמת.

והשבת אל-לכבד מעלת ההנגשה בזמננו זה

בקוצק לא הכירו את ספר התניא?

כמובן, ספר התניא הוא ספר יסוד של החסידות. ספרי החסידות הראשונים בנויים עליו, וגם השפת אמת בנוי עליו, כמו שהוא גם מעתיק מ'תורה אור' ומ'סידור' הרב.

דווקא זקני האמרי אמת זי"ע היה ממליץ לבחורים ללמוד בתניא מפרק כ"ו עד פרק ל"ד. פרקים אלו הם יותר 'פרקטיים' בעבודת ה'.

כשאבי ע"ה רצה ללמוד 'חובת הלבבות', הורה לו אביו האמרי אמת שלא ילמד את שער היחוד, כי הנושא שם הוא 'חקירה' ובא להוכיח שיש בורא לעולם, ויש אצלנו 'טאבור' שלא נוגעים בזה. מציאותו של הקב"ה היא אמיתית

יצחק הורוויץ

מארבע כנפורת הארץ
סיפורים של אור מבתי חב"ד ברחבי העולם

ריקוד במבצר פטרובלובסקיה

פטרבורג, רוסיה

פדה בשלום נפשי

הרב ברוך הינו בנו של המחנך הדגול הרב אברהם אבא (אבוש) ברוך ז"ל, מתושביה הראשונים של השכונה החב"דית הנוודעת בקריית מלאכי. לפני כחצי יובל שנים הגיע לפטרבורג בשליחות הרבי. "אלו היו ימים קרובים לתקופת התמוטטות הקומוניזם. התנאים הגשמיים והרוחניים בעיר היו קשים, היו חסרים דברים מינימליים רבים, אבל בכוח ברכותיו הקדושות של הרבי התגברנו על הכל. מוסדות החינוך הצליחו במלאכתם מעל המשוער, וכבר גדלו בהם אלפי ילדים יהודיים שהתחברו מחדש ליהדותם".

הקהילה היהודית את הבניין הסמוך לבית הכנסת, שהוחרם בתקופה הסובייטית. הבניין שופץ ושוחזר ומשמש כיום כבית ספר לבנות, גן ילדים, מרכז לצעירים ובני נוער וכמרכז הקהילה היהודית הגיאורגית.

בעיר פועלים חמישה בתי ספר יהודיים, 'חדר' לבנים על טהרת הקודש, בית יתומים, מעונות יום וגני ילדים, כמו גם 'כוללים' של רשת 'כולל תורה' בהם לומדים מאות יהודים דבר יום ביומו. מאות ילדים ובני נוער מאכלסים את מוסדות החינוך. מלבד זאת יש בעיר מקווה טהרה רחב ידיים, מסעדות בכשרות מהודרת, 'שיבת תומכי תמימים' המגדלת תלמידים לשם ולתפארת ועוד.

ב

משך שנים רבות הייתה העיר פטרבורג בירתה של המעצמה הרוסית, ועד היום זהה היא העיר השנייה בגודלה ברוסיה ואחת הערים החשובות בה. היא שוכנת בשפך נהר הנייבה ומתגוררים בה מיליוני תושבים, כמו גם - להבדיל - קהילה גדולה בת אלפי יהודים.

למשך תקופת מה הייתה העיר מבצרה המרכזי של חסידות חב"ד, זאת לאחר שאדמו"ר הרייז' זי"ע הגיע להתגורר בה בשלהי חודש אייר תרפ"ד - עד עזיבת את רוסיה בראשית שנת תרפ"ח. המהפכה הבולשביקית וגרורותיה שגמרו אומר למחות כל זכר ליהדות ברחבי מדינות חבר העמים לא פסחו במעלליהם על פטרבורג העיר, אך בחסדי שמיים בד בבד עם נפילת הקומוניזם החלו לבצבץ בה מחדש ניצני התחייה היהודית - ניצנים שהפכו לשטף אדיר של התעוררות ושיבה אל המקורות. מאז והלאה, מזה עשרות שנים משגשגת הקהילה בראשות הרב מענדל פזנר הי"ו, שליח כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש זי"ע ורבה הראשי של העיר, ואתו עמו מנכ"ל המוסדות השליח הרב חיים שאול ברוך הי"ו ובני ביתו.

מרכז הקהילה הוא בית הכנסת הכורלי הגדול - בית כנסת עתיק יומין, בן כ-130 שנה, הנחשב מבתי הכנסת המפוארים ביותר והשני בגודלו באירופה. מלבדו, פועלים עוד כעשרה בתי כנסת באזורים שונים בעיר, המשמשים גם כמרכזים קהילתיים יהודיים וככתובת לכל עניין יהודי, ומנוהלים על ידי עשרה שליחי קודש נוספים.

לפני מספר שנים השיבו רשויות העיר לידי

מבנים היסטוריים רבים יש בה בפטרבורג הגדולה, שרידים לימי גדולתה של האימפריה הצארית, כשבמרכז שפך הנהר נייבה שוכן האי עליו ניצב מבצר פטרופבלובסקיה - הוא בית הכלא המפורסם אליו הובל אדמו"ר הזקן זי"ע לאחר שנאסר על ידי השלטונות בעוון מרידה במלכות והפצת תורת החסידות. עד היום הזה, האי והמבצר שעליו מטילים אימה על המבקרים בהם.

בתחילת מאסרו ישב הרבי בתא המיועד למורדים במלכות ובתנאים קשים, אך כשהבינו החוקרים כי מדובר באיש קדוש העבירו אותו לתא אחר נוח יותר מקודמו. לאחר חקירה ממושכת ושהות בת חמישים ושלשה ימים בבית הסוהר, שוחרר הרבי לשמחת כל החסידים ביום י"ט כסלו, חג הגאולה. ברבות השנים נהרס חלק מהמבצר שכלל גם את התא ההיסטורי בו שהה אדמו"ר הזקן, אבל עקב חשיבותו של האירוע גם בעיני גויי הארץ ושלטונות העיר, שוחרר התא והפך למוזיאון.

מטבע הדברים, יום חג הגאולה הנחגג בכל קהילות ותפוצות ישראל, תופס מקום מיוחד בקרב יהודי פטרבורג העיר המתגוררים סמוך ונראה למבצר בו התחולל נס ההצלה, עליו העיד אדמו"ר הזקן במכתבו לחבריו רבי לוי יצחק מברדיטשוב ורבי ברוך ממזיבוז: "ברם כגון דא צריך להודיע, כי יום אשר עשה ד' לנו יום יט כסלו, יום ג' שהוכפל בו כי טוב, יום הילולא רבא של רבינו הקדוש [המגיד ממזריטש] נ"ע, וכשקריתי בספר תהלים בפסוק "פדה בשלום נפשי", קודם שהתחלתי פסוק שלאחריו, יצאתי בשלום מה' שלום".

"במשך שנים רבות, ביום י"ט כסלו", מספר הרב ברוק, "אנו נוסעים עם ילדי מוסדות החינוך לאי ונכנסים אל המבצר בו שהה אדמו"ר הזקן, משוחחים על משמעות היום הגדול, שרים את הניגון הידוע "פדה בשלום נפשי" ויוצאים בריקוד שמחה חסידי בתוך המבצר. זהו אירוע מרגש ביותר, ואנו רואים בו חלק מהותי מהפעילות החינוכית בקרב יהודי העיר וילדיהם".

אלכס - מאז ועד היום

"למדנו על בשרנו", ממשיך ומטעים הרב ברוק לקח משליחותו ארוכת השנים, "שלעולם אינך יכול לדעת מהו הדבר שייגע בנשמתו של יהודי. כפי שמלמד אדמו"ר הזקן בספר התניא, בכל יהודי יש נשמה קדושה שהיא "חלק אלוהי ממעל ממש", ומשום כך לכל אחד ישנה הדרך שלו להתקרב להקב"ה ולהביא גאולה לנפשו - לפעמים גם בעקבות אירועים בלתי צפויים לחלוטין".

אחד המקרים האלה שנחקקו בזיכרוננו של הרב ברוק, הוא סיפור מרתק על יהודי שחי חיים

לרוסית, פתחתי לו בתפילת העמידה והראיתי לו גם את ברכת "שמע קולנו" כמקומן של הבקשות הפרטיות, כשאני משאיר לו את המרחב האישי להעלות את בקשותיו כרצונו כבן המתחטא לפני אביו.

"האיש השתתף בכל התפילה ולאחריה שב לביתו. למחרת היום קיבלתי ממנו שיחת טלפון נלהבת. אלכס היה נשמע מרגש והוא קרא: רבי, התפילה נשמעה. הקב"ה נענה לתפילתי, והקבוצה שלי ניצחה...".

לאחר המפגש המשמח הזה, אלכס לא ידע את נפשו מאושר, והוא החל לפקוד דרך קבע את בית הכנסת כשהוא מקפיד להשתתף בשיעורי התורה הקבועים ובאירועי הקהילה השונים.

"כעבור זמן", ממשיך הרב ברוק, "בסיום אחת מסעודות החגים, שכללו כנהוג דברי תורה מעוררי לב וזמירות הבוקעות רגיעים, ניגש אלי אלכס כשדמעות שליש יורדות מעיניו. הוא בכה בכי תמרורים ואמר לי: סעודת שבת וחג כאלה אני רוצה שיהיו גם לילדיי, כמו שנהגו אבות אבותיי! כיצד ייתכן - קבל על עצמו - ששנים כה רבות מנעתי זאת מהם? מעכשיו והלאה אני רוצה שגם הם יטעמו את הטעם הזה של יהדותם...".

אלכס הפך לאחד מעמודי התווך של הקהילה. את ילדיו שלח לבית הספר היהודי, והוא כיום שומר תורה ומצוות בהידור, ובאשר לקבוצת הספורט - היא כבר נשכחה ממנו ואינה מעניינת אותו יותר, וכיום הוא מתפלל דרך קבע ובקשותיו מלאות שאיפות רוחניות.

"כאמור", מסיים הרב ברוק, "הסיפור הזה לימד אותי שהרבה דרכים למקום. לפעמים יהודי מגלה את האמת של הקודש דווקא מתוך הבלי החול, כמו שיתרון האור מפציע מתוך החושך". אכן כך, בדיוק כשם שאור הגאולה ותורת החסידות התגלו דווקא מתוך מעמקי מבצר פטרופבלסקי האפל. ■

רחוקים מיהדות ויום אחד הופיע בבית הכנסת. האיש כבר היה כבן חמישים, אבל לא ידע לא דבר ולא חצי דבר על התורה והמצוות. כשהוא הגיע וביקש לפגוש את הרב ברוק, הייתה בפיו בקשה משונה - כמותה מן הסתם לא שמעה אורנו של רב בישראל מעולם. "שמעתי", אמר האיש שנכנה אותו בשם אלכס (שם בדוי), "שאם מתפללים בבית הכנסת עבור דבר-מה שמאוד רוצים להשיגו, בורא העולם מקשיב ונענה. יש עניין מסוים שחשוב לי מאוד, ואני רוצה בכל ליבי להתפלל להצלחתו. אנא, רבי, למד אותי איך וכיצד להתפלל".

הרב ברוק התרגש מבקשתו הכנה של האיש ואמר לו: "בוודאי הקב"ה מקשיב לתפילתו של כל יהודי, ותקוותנו היא שאכן נראה בהתגשמות כל בקשותינו לטובה. על מה תרצה להתפלל?" שאל, כשהוא משער שלבטח מדובר בענייני המשפחה, הפרנסה או הבריאות, אבל האיש הפתיע ואמר: "אני אוהד של קבוצת ספורט פלוגית שמחר משתתפת במשחק שיכריע את גורלה, ואני מבקש להתפלל שהקבוצה תנצח...".

"נדמהתי כולי", נזכר הרב ברוק וחיוך מבודח על פניו, "בשביל זה האיש בא להתפלל? אמרתי לו: אם כבר באת להתפלל לבורא העולם, לא כדאי שתבקש על דברים חשובים יותר? אבל הלה לא שעה לניסיונותי, וחזר ואמר לי כי זהו הדבר החשוב בעיניו ביותר, והשגת מבוקשו זה היא שתביא אותו לשמחה גדולה. שוב פניתי אליו בהצעה שיוותר על הרעיון המגוחך, וטענתי בפניו: הרי רצונך הוא שתזכה לחיים שמחים, אם כן התפלל שהקב"ה ישמח אותך לפי הנראה טוב ונכון בעיניו...".

"למרות הכל", מספר הרב ברוק, "האיש התעקש ולא השתכנע מדבריי. ובכן, לא הייתה בידי ברירה, וכיוון שגם חפצתי שישתתף - לראשונה בחייו - בתפילה של ממש, כשהגיע זמן התפילה הבאה הבאתי לו סידור מתורגם

יריד ספרי החסידות

ספרים גבוהים מחירים נמוכים

י"ט
כסלו

4 ספרים ב-100 ₪

3 ספרים ב-100 ₪

ועוד אלפי כותרים במחירים היסטוריים!

מתחם התפילה
חדש! מתחם נושא מקיף ומפתיע

מתחם ההשקות
חשיפת גנזים מאוצרות החסידות וספרים חדשים בבלעדיות!

האולם המרכזי
• אבות החסידות • תורת חב"ד • חצרות החסידות • ספרי ילדים • משחקי חסידות לילדים • פרימיום • ועוד

מתחם האאוטלט
מאות ספרים מבוקשים במחירי עלות!

לקבלת הקטלוג: or1800350036@gmail.com

ספרי **אור החיים**
מרכז הספר היהודי הגדול בעולם

בנייני האומה ירושלים י"ז - כ"ב בכסלו | 18.12-23.12

כנסו עכשיו - www.sifreiorhachaim.co.il

נשים
ראשון כ"א בכסלו (22.12) מ-11:00 בוקר עד 1:00 בלילה
שני כ"ב בכסלו (23.12) מ-11:00 בוקר עד 1:00 בלילה

גברים
רביעי י"ז בכסלו (18.12) מ-11:00 בוקר עד 1:00 בלילה
חמישי י"ח בכסלו (19.12) מ-11:00 בוקר עד 3:00 בלילה
מוצ"ש כ" בכסלו (21.12) מ-20:00 בערב עד 3:00 בלילה

בעל האוּלָה

תורת

סדרות ספרי הביאורים למאמרי אדמו"ר הזקן שהפכו לרבי מכר

תורה אור ולקוטי תורה המבואר

ביאור למאמרי אדמו"ר הזקן מתורה אור ולקוטי תורה בהוצאת מכון מעיינותך חמישה כרכים על פרשות השבוע - מאמר לכל פרשה | שלושה כרכים על המועדים וכרך לשיר השירים

תורה אור ולקוטי תורה

מאמרי אדמו"ר הזקן על התורה ולמועדים תורה אור - חומשים בראשית ושמות. לקוטי תורה - חומשים ויקרא, במדבר, דברים ושיר השירים.

תורה אור עם ביאור הרב עדין אבן ישראל (שטיינזלץ)

מאמרים לפרשיות בראשית ושמות עם ביאור בהיר ועשיר מתוך שיעוריו של הרב עדין

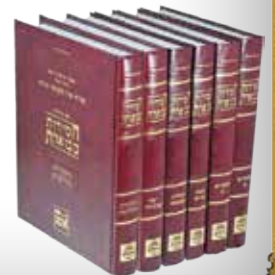

חדש: שמות

דרושי חסידות נבחרים מתוך תורה אור וליקוטי תורה עם באור מפורט המלווה את הקורא במהלך הלימוד ומבהיר את פשטות הדברים, ובסוף כל מאמר סיכום כללי ורשימה של ההוראות היוצאות מתוך הנלמד בעבודת ה'.

מועדים | עבודת התפילה שבת | ימי שמחה

חסידות מבוארת

חדש: מאמרים מלוקטים

יריד החסידות
מפארת טסה - ניר אברהם יצחק

ספרי **אור החיים**
מרכז הספר היהודי הגדול בעולם

אלה ועוד אלפי ספרי חסידות מחכים לכם ביריד י"ט כסלו בבנייני האומה

נשים
ראשון כ"א בכסלו (22.12) מ-11:00 בבוקר עד 1:00 בלילה
שני כ"ב בכסלו (23.12) מ-11:00 בבוקר עד 1:00 בלילה

גברים
רביעי י"ז בכסלו (18.12) מ-11:00 בבוקר עד 1:00 בלילה
חמישי י"ח בכסלו (19.12) מ-11:00 בבוקר עד 3:00 בלילה
מוצ"ש כ"י בכסלו (21.12) מ-20:00 בערב עד 3:00 בלילה

ספר סופר וסיפור

הרב לוי יצחק הולצמן

הרגע המכונן במעון הירושלמי הצנוע משך את נפשו של הנער ה'מבקש' מהסטנדר בשיבת בריסק אל שיעור מחתרת בשורות הצפופות של ספר התניא • תחת מקל הנועם של המשפיע האגדי בשיבת 'תומכי תמימים' עלה ונתעלה בעבודת ה', ובברכת כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש זי"ע בחר לנצל את כישוריו להפצת אור היהדות ומעיינות החסידות • אלפי צעירים שאינם אמונים על מסורת ישראל זכו לסעוד על שולחן השבת שלו ולקרוא בזכותו בשם ה' בין כותלי מוסדות ההשכלה, ומאות בעלי תשובה החרדים לדבר ה' חבים לו את חייהם הרוחניים

כשמאחוריו עשרות שנות הרצאה, כתיבה ושיח בהסברת עיקרי האמונה בשפה השווה לכל נפש, כמו גם שובל ספרותיתורני רבי'ערך, התיישב הגה"ח רבי יחזקאל סופר שליט"א לפרויקט ראשון מסוגו: עריכת פירוש לספר התניא המתמקד בשאלות שטרם נתבררו כל צרכן, וזה עתה זכה לברך על המוגמר בראות ספרו השלישי אור - 'דורשי יחודך': שיעורים בסוגיות המעמיקות של 'שער היחוד והאמונה' •

וידעת היום

ה

גה"ח רבי יחזקאל סופר שליט"א הוא אחת מדמויות המפתח המרתקות בעולם היהדות והחסידות בדורנו. מי שמאזין להרצאותיו, בין אם באופן ישיר ובין אם דרך מאות ההקלטות המתעדות את עשרות שנות פעילותו לאוי"ט, לא יכול להישאר איש. שפתו המיוחדת, עומק הרעיונות, חוש ההומור והעושר התוכני מייצרים חוויה רוחנית של ממש המובילה פעמים רבות לתמורות משמעותיות בחיי המאזינים. מזווית אישית אוכל להעיד כי ההאזנה להקלטותיו ליוותה אותי כבר בתקופת הישיבה, ומסייעת לי רבות גם כיום במסירת שיעורים במחשבת ישראל ובתורת החסידות.

סיפורו האישי מרתק לא פחות. תלמיד ישיבה פוניבז' ובריסק שמצא את מקומו הרוחני בהיכלי החסידות, והפך לימים למרצה מבוקש בנושאי יהדות וחסידות. בין היתר שימש במשך שנים רבות בשליחות הרבי זי"ע כרב אוניברסיטת בן-גוריון בבאר שבע, כשבכוח אישיותו המיוחדת עלה בידו לבטל מחציות ודעות קדומות ולהנגיש בין כותלי האקדמיה את עולם היהדות במסגרות לימודיות ייחודיות ואף להקים בה בית כנסת. מצודתו פרוסה על מגוון רחב של תחומים: מהרצאות באמונה וקירוב יהודים רחוקים ועד לשיחות עומק חסידיות המתארות את המסר "טעמו וראו כי טוב ה'". עדות לכך הם מאות בעלי תשובה שהתקרבו ליהדות ונכנסו לעולם החסידות בוכותו.

כהוגה פורה, הרב סופר עמל בשנים האחרונות על סדרת ביאורים בספר התניא. במסגרת זו הוציא לאור את שני כרכי 'על פרשת דרכים' על חלקן הראשון של התניא, וכעת הוא מברך על המוגמר בהוצאת ספרו החדש 'דורשי יחודך' העוסק בשער היחוד והאמונה (שלושתם בהוצאת 'מעיינותך'), חלק השני של התניא החותר לעומק סוגיית אחדות ה' דרך עדשות החסידות.

לרגל השקת הספר ולקראת י"ט כסלו, יום ההילולא של המגיד ממזריטש זי"ע

וחג הגאולה של אדמו"ר הזקן בעל התניא זי"ע, נועדנו עם הרב סופר לשיחה ארוכה ומענגת על סיפור התקרבותו לעולם החסידות ודרכו האישית בעבודת ה', על תכליתו של תורת החסידות והמסר העמוק שהוא מפיץ מהלימוד בשער היחוד והאמונה, ועל פעולותיו החשובות במשימה הגדולה להפצת היהדות והחסידות בזמננו.

מפגש משנה חיים

בצעירותו למד הרב סופר בישיבת פוניבז' לצעירים בכני ברק, בין היתר אצל הגראי"ל שטיינמן זצ"ל, ולאחר מכן המשיך את לימודיו בישיבה למצוינים של בריסק בירושלים. בעת לימודיו בבריסק, התוודע לעולם של יראת שמים ו'פרומקייט' של אמת והפך לכזה באופיו. "בראש הישיבה למצוינים עמד רבי חיים אהרן טורצ'ין, מגדולי תלמידי רבי וועלוול מבריסק", הוא מספר. "הישיבה התפרסמה בשיטת הלימוד שלה בדרך בריסק, ושם למדתי במשך שנתיים וחצי והתחזקתי מאוד. בתקופה זו עשיתי תענית דיבור במשך שישה חודשים, סיימתי חצי מסכת יבמות לעיון, וזכיתי לעידוד מראשי הישיבה. האווירה הייתה טובה, הייתה זו תקופה מאושרת שבה לא חסר לי דבר".

את תורת החסידות גילה כמו במקרה. "זו הייתה השגחה עליונה", אומר הרב סופר, מחייך בהיזכרו בראשית דרכו החסידית, "כשהגיע לחצר הישיבה הבריסקאית סטודנט אמריקאי שהפך את עולמיי". במבט לאחור, מסתבר כי אותו רגע מכונן – שבו נתקל ב'היפי' צעיר הנושא תרמיל גדול ומגדל שערות ארוכות – היה נקודת המפנה שהובילה אותו מעולמה של הישיבה הליטאית המסורתית אל עומק היכלה של חסידות חב"ד. "הוא לא היה סתם סטודנט, אלא בחור שלמד פילוסופיה באוניברסיטה, וככה היה מוצף שאלות עמוקות על מהות האדם, על קיומו של הקב"ה ועל מערכת היחסים בין האדם לקונו. כשהציעו לו הבחורים להניח תפילין, הוא העדיף לחקור ולשאול: מה זה תפילין? מי הוא ה'?"

תגובתם הראשונית של בחורי הישיבה הייתה להתרחק מן ה'אפיקורס' ושאלותיו המזורזות, שאיש לא העלה על דעתו אפילו לחשוב עליהן. אך אחד מהם – הרב יששכר שלמה טייכטל שבא מרקע חב"די, נכדו של בעל שו"ת 'משנה שכיר' זצ"ל – ראה את הפוטנציאל והוביל אותו יחד עם חברות בחורים מהישיבה לבית קטן ב'בתי וורשה', סמוך לכיכר השבת,

שם פגשו את הרב אשר לעמיל כהן, חסיד חב"ד וכיום מרבני העיר ביתר עילית, שהיה אז עדיין בחור. מה שהתרחש באותה פגישה היה מעבר למצופה. "לא חשבתי שר' אשר לעמיל כלל ירצה לדבר עם אדם כזה, וגם אם כן – לבטח ידקק לשבועיים של הכנה כדי לחשוב מה לענות לו", נזכר הרב סופר, "אך הוא פתח את הפה וההיפי עמד המום. ר' אשר לעמיל הביא ראיות לדבריו, וניתח אותן בעומק ובבהירות כזו שלא ראיתי מעודי". ארבע שעות ישבו יחד, כשהשיחה מתפרשת על מהות האמונה, תכליתו של האדם, ויחסי הגומלין בין האדם לבוראו.

"הסטודנט הזה היה בר שכל באמת", מדגיש הרב סופר, "כזה שרעיון שכלי מפעים אותו. ראיתי אותו מסמיק מהתרגשות, כולו בוער בשאלות ובחיפוש אחר משמעות. בסיום השיחה הוא פנה לר' אשר לעמיל ואמר לו: אתה אדם מאוד חכם... ר' אשר לעמיל הגיב בביטול "חכם שמכם, מה עם תפילין?! – אל תלחץ אותי", ענה לו ההיפי וביקש זמן להתבונן ולחשוב על מה ששמע. אירחנו אותו בישיבה ללילה – איני יודע אם היה דבר כזה בתולדות בריסק... – כשלמחרת נפגשנו לעוד מספר שעות עם ר' אשר לעמיל ושמענו שוב הסברים נפלאים.

"איני יודע מה עלה בגורלו של אותו סטודנט, הוא נעלם מהאופק. אך עבורי זה היה רגע מכונן. אמרתי לעצמי: יש כאן מישהו שיודע על מה הוא מברך, יש יהודים שיש להם משנה סדורה בנושאי אמונה ובדרכי עבודת ה'. תחושה זו הובילה אותי ואת חבריי להתחיל ללמוד חסידות עם ר' אשר לעמיל. במשך כחצי שנה למדנו עמו את אגרת התשובה בתניא, והוא הרשים אותנו ביראת השמים שלו ובחריפותו. אחר כך למדנו עם רבי יוסף צבי סגל שליט"א, ראש כולל 'צמח צדק' בירושלים, את שער היחוד והאמונה ביסודיות ובהסברה נפלאה. יש לחדר כי באותם ימים טרם התפרסמו כראוי חלק גדול מביאוריו הנפלאים של כ"ק אדמו"ר זי"ע על שער היחוד והאמונה, ואילו כיום יש ללומדים אפשרות לצלול לעומקים

אם הקב"ה הוא רק 'אבינו' או רק 'מלכנו' - אכן כל הפלפולים הללו אינם מעלים ומורידים, אבל החסידות רוצה לבנות אצלנו יחס של "אני לדודי", ו"אין האישה מתקדשת אלא לדעתה", ואם כן ככל שתדע יותר הנשמה על מעלות החתן המוצע, כך יעלה הזיווג עם הקב"ה יפה!

חדשים ברעיונות החסידות הללו".

כיצד היה הרושם הראשוני שלך מהמבואר בשער היחוד והאמונה בנושא אחדות ה', שהכל הוא אלוקות ואין דבר נפרד ממנו יתברך. האם לא היה קשה לעכל רעיון כזה, שהקב"ה נמצא בכל דבר ודבר כבריאה?

"זה היה מאוד מרשים להיווכח בעומק ההבנה כיצד אין שום מציאות כלל בלעדי ה', כפי שהדבר מוסבר בצורה כה נפלאה ומאירת עיניים בתניא. בעוד שללא חסידות עלול האדם לחשוב שבמובן מסוים העולם הוא מציאות שעומדת בפני עצמה חלילה, הרי כשלומדים חסידות מבינים היטב את הפירוש של "אין עוד מלבדו" בהשגה רוחנית ויסודית יותר. כמובן, כל לימוד תורני-עיוני דורש העמקה והפשטה, אך לימוד החסידות מעדן את המחשבה ומאפשר להתחיל לתפוס מושגים מופשטים עוד יותר, מעבר למוחשיות הצרה של העולם הגשמי.

"ביאורי החסידות בסוגיות העומק האמוניות הם 'מופשטים', ויש בהם חדירה למורכבות של הדברים. כאשר מדובר בשער היחוד והאמונה על כך שמציאותם של הנבראים היא הדיבור האלוקי, מודגש כי הנברא הוא רק "דבר הוי"ה" ולא חלילה "הוי"ה" בעצמו, אלא שאין לו כל מציאות בלעדי ה' ולכן הוא חלק מגילוי אלוקותו יתברך. בהמשך נאריך עוד בנושא זה ממש, בל נקדים את המאוחר".

במחיצת עובדי ה'

שיעורי לימוד החסידות עם הרב סופר וחבריו התקיימו בחשאי, שכן הדבר לא היה לרווחה של הישיבה. "הייתה זו תחושה של ימים גנובים ימתקו", נזכר הרב סופר. כך התנהלו הדברים עד שראש הישיבה גילה את דבר הלימוד והוא איים להוציא מן הישיבה. בפני הרב סופר עמדה דילמה: מצד אחד חפץ להמשיך בלימוד החסידות שהעניקה לו חיות בעבודת ה' והעמיקה את אמונתו, ומצד שני לא אבה לצאת מכותלי הישיבה בה למד ברצינות וביראת שמים. כמי שנכנס לעולמה של חסידות, שיגר את שאלתו אל הרבי שהשיב לו בזה הלשון: "בנוגע לאופן המשך לימוד דא"ח, יתייעץ עם ידידים". כלומר, בשורה התחתונה, דבר ברור הוא שלימוד החסידות צריך להימשך בכל אופן שהוא.

בהתאם להוראת הרבי המשך הרב סופר ללמוד חסידות מפי הרב

"ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם", זהו המקום שבו בני האדם מכינים מרחב לשכינה באמצעות עבודת הקרבנות, כלומר עבודה שבלב. על כך נסוב, כאמור, מאמר החסידות הראשון של הרבי, כמו גם מאמרים רבים נוספים שאמר בעניין זה מידי שנה ביום ההילולא של אדמו"ר הרי"ף.

"יתרה מכך: עוד בטרם ניגשים לעבודת הקרבנות הפנימית, לקירוב הכוחות והחושים אל ה' יתברך – ביאר הרבי שהעבודה הראשונה בקרבנות היא "בדיקה ממום". לפני שאדם ניגש לעבודה עליו לערוך חשבון נפש אמיתי, לבחון את נפשו: האם מחשבותיי, דיבוריי ומעשיי נקיים? ואכן, במסורת החסידית, קריאת שמע שעל המיטה היא הזדמנות להתבוננות כזו, לבדיקת הנפש ולטיהורה. רק לאחר עבודת הניקוי הפנימית ניתן להתפלל באמת. זכורני שבימי בשיבה היה מדהים לראות בכל לילה בפניות מסדרונות הפנימיה בחורים המצטנפים בכל גומחה ואומרים קריאת שמע של המיטה באריכות ובהשתפכות הנפש, כחרטה על משגי היום שעבר וקבלה על להבא..."

באותן שנים החל הנוהג בו קבוצה מבוגרי ישיבות חב"ד בארץ הקודש נוסעת ללמוד בישיבת חב"ד המרכזית בניו יורק למשך שנה, כדי לשהות בה במחיצת הרבי. בניסן תשכ"ז נסע הרב סופר לשנת ה'קבוצה' שכוננה את חייו הרוחניים בקשר אישי של חסיד לרבו. מבין כל הדברים שחוה באותה שנה מיוחדת, הוא מציין דבר שכבש את מוחו ולבו והשפיע עליו עד היום הזה. "היה זה זמן לא רב לאחר שהרבי החל לעסוק ברבים, בחיות מיוחדת, בעיון בפירוש רש"י על התורה, ויסד את שיטת הדיוק ברש"י בדרך פשוטו של מקרא'. בכל התוועדות שבבת היה הרבי מאבא קטע מדברי רש"י על הפרשה וזה תפס אותנו מאוד. כך למשל, במשך שבתות חורף תשכ"ח ביאר הרבי בעומק מיוחד את גדר האבות והשבטים בדרך הפשוט, האם נחשבו 'בני נח' או לא, והמשמעויות השונות בדבר. לימים זכיתי להוציא לאור את סט הספרים 'מעייני רש"י', בהם השתדלתי לבאר עוד מדברי רש"י באותה דרך שסלל רבינו".

סוד ההשפעה

לאחר נישואיו התיישב בשכונת חב"ד בקרית מלאכי. שליחותו המיוחדת בקירוב יהודים החלה באופן אקראי למדי, כאשר פנו אליו מבית ספר ממלכתי באשדוד וביקשו שיכין את התלמידים לקראת הבר-מצוה. "החלטתי שלא אסתפק בלימוד טעמי המקרא וההפטרות בלבד, אלא אחדור עם התלמידים לעומקם של נושאי האמונה ואכניס בשיעורים את יסודות היהדות והשקפתה. במפגשים הראשונים התמודדתי עם שאלות עומק באמונה, דבר שדחף אותי לבנות מערך שיעורים והרצאות מסודרים שיסבירו את השקפת היהדות בצורה מנומקת ומעמיקה. התוכנית התבררה כמוצלחת ביותר ונוצר ביקוש עצום עבודה בבתי הספר באזור, כאשר במשך השנים פגשתי כרכבת נערים לסדרת מפגשים זו. בסיום כל סדרה כזו אירחנו את הילדים והוריהם לשבת בשכונה החב"דית בקרית מלאכי, ובמוצאי שבת ערכנו להם חגיגת בר מצוה מפוארת. בפעילות מאומצת זו ליוו אותי ברכותיה המיוחדות של הרבי

איני יודע מה עלה בגורלו של אותו סטודנט, הוא נעלם מהאופק. אך עבורי זה היה רגע מכונן. אמרתי לעצמי: יש כאן מישהו שיודע על מה הוא מדבר, יש יהודים שיש להם משנה סדורה בנושאי אמונה ובדרכי עבודת ה'. תחושה זו הובילה אותי ואת חבריי להתחיל ללמוד חסידות

סגל, ובסוף שנת תשכ"ה עבר לישיבת 'תומכי תמימים' בכפר חב"ד. מה שהיה נראה כגזרה קשה התבררה כברכה. "הגעתי לכפר חב"ד ומצאתי תורה שמדברת אל הלב", הוא מספר. "הייתי מאושר כפליים: גיליתי עולם רוחני שלא הכרתי, ומצאתי שגם בישיבת חב"ד לומדים גמרא בעיון והשיעורים בה לא נופלים מישיבות אחרות".

בישיבה הושפע הרב סופר עמוקות מהמשפיע המפורסם הגה"ח רבי שלמה חיים קסלמן זצ"ל, שהתווה לו דרך בחסידות ובעבודת ה'. "בהתוועדויות ושיעורים, ר' שלמה חיים לימד אותנו על עבודת התפילה – כיצד להתפלל ולהתבונן בחסידות. הוא הדריך אותנו ברמה המעשית הפשוטה כיצד להתפלל ללא חיפזון, ולהתרגל טיפין טיפין לפתח את כוח המחשבה וההתבוננות. להבין חסידות זה דבר אחד, אבל להתבונן בחסידות – זה עניין אחר. הוא לימד אותנו לא להגזים: לקחת שלוש שורות בתניא ולהתמקד בהן, לצמצם את המחשבה לעניין אחד, להתרכז חמש דקות בשלוש השורות הללו ואז להמשיך עוד חמש דקות.

"המעלה המיוחדת שלו הייתה שמצא מסילות לליבו של כל בחור לפי עניינו ומצבו. יכולת לגשת ולהתייעץ אתו בענייני 'עבודה', וידעת שהוא יעניק הדרכה מותאמת ומכוונת אליך. הוא קלט היטב את נפשות התלמידים ואי אפשר היה להערים עליו. אני זוכר סיפור אופייני שממחיש זאת: אחד מחבריי לספסל הלימודים היה הרה"ח ר' יהושע מונדשיין ע"ה, שהיה 'עובד' נפלא. היגיעה הפנימית שלו הייתה כה גדולה, עד שזמן התפילה בישיבה לא הספיק עבורו והוא ביקש מ' שלמה חיים רשות להתפלל בחדרו בהתבודדות, כדי שלא תפריע לו ההמולה שבהיכל הישיבה. התקנאתי בו וגם אני התחלתי להיכנס בעולמה של עבודת התפילה, ניגשתי לר' שלמה חיים וביקשתי להתפלל ביחידות כדי שאוכל להתרכז בתפילה ובמחשבת ההתבוננות. ר' שלמה חיים גער בי מיידית: 'פע, קדיש און קדושה שטערט דיר צום חסידות?!' [=וכי 'קדיש' ו'קדושה' מפריעים לך להתבונן בחסידות?!]... כך העמיד אותי במקומי, שמספיק שאעסוק ב'עבודה' במשך זמן התפילה הרגיל בישיבה".

אם בענייני עבודה פנימית עסקינן, בדור האחרון הניח הרבי דגש מיוחד על "המעשה הוא העיקר", להפיץ יהדות בכל מקום, כמו באמצעות "עשרת המבצעים" – מבצעי הקודש שיום להפצה המונית של מצוות בסיסיות – והשלוחים בכל אתר ואתר. ניתן לכאורה לחשוב שאין "מקום בראש לשני זוגות תפילין", וכיצד ניתן לתבוע מאדם לעסוק בד בבד גם בעבודה פנימית של תפילה והתבוננות?

"אלו לא שני תפילין בראש, אלא אחד בראש ואחד ביד... הלא הרבי הדגיש במאמר החסידות הראשון שלו – "באתי לגני" תשי"א – את המשמעות המיוחדת של דורנו, "הדור השביעי" לאדמו"ר הזקן, שתפקידו להוריד את השכינה למטה, בדומה למשה רבינו שהיה השביעי מבין הצדיקים שהורידו את השכינה לעולם. השכנת השכינה על ידי עבודתנו אינה רק באמצעות הפצת והגברת קיום המצוות המעשיות, אלא במקביל גם בהכשרת הלב לעבודתו יתברך. אדרבה, הרי בניגוד למה שעלולים לחשוב, עיקר השראת השכינה לא הייתה במתן תורה, שכן אז הקב"ה הוא שהוריד את השכינה, כמו שנאמר "וירד ה' על הר סיני". עיקר פעולתו של משה רבינו הייתה בעשיית המשכן, עליו נאמר

המכתב שהגיע ברגע הנכון

"כשעברתי ללמוד בישיבה בכפר חב"ד, רצייתי לקרב גם את הוריי לרבי", מספר הרב סופר. "אבי ע"ה נמנה על חוגי החסידות ושמח שעברתי לישיבה חסידית, אך טרם היה לו קשר אישי עם הרבי. ניסיתי לעודדו לכתוב מכתב, אך הוא היסס מפאת צניעותו. "מי אני שאכתוב לרבי?" אמר, ורק ביקש שאזכיר אותו במכתבי. לאחר הפצרות רבות, נעתר אבי וכתב מכתב ובו בקשת ברכה מהרבי. לא הייתה לו ב"ה שום בעיה שהיה זקוק בה לישועה, ולכן כתב בנוסח של בקשת ברכה כללית.

"באותן שנים היה הרבי עונה במהירות ובתדירות גבוהה לכל הפונים אליו. ציפיתי בדריכות למענה, מקווה שאולי יוסיף הרבי מילה חמה שתקרב את אבי. השבועות חלפו, החודשים עברו, ותשובה לא הגיעה. בליבי חשתי תסכול, אך זכרתי תמיד שאין מהרהרים אחר הרבי.

כך עברה לה שנה תמימה. באחד הימים באתי לביתי ואימי בישרה לי שהגיע מכתב מהרבי, ולא סתם הגיע... אבי שימש כשוחט בתל אביב ובאותו יום חזר כהרגלו לביתנו בבני ברק. הוא ירד מהאוטובוס וחצה את כביש פתח תקוה הסואן, שהיה מכוונו 'הכביש השחור' מרוב תאונות שהיו בו. בעברו מאחורי אוטובוס, באה מונית ופגעה בו. אבי היה כחוש ביותר ופגיעה כזו הייתה אמורה להעביר אותו לעולם שכולו טוב... בנס עצום הוא הוטח בכביש וספג מכה יבשה בלבד, קם וצלע עד שהגיע הביתה בשלום.

"אמי טיפלה בו נסערת מהתאונה שעבר, ורק אז נזכרה לבשר לו שהיום הגיע בדואר מכתב מהרבי מליובאוויטש. שנה שלמה התעכב המכתב, עד שהגיע בדיוק ביום הנכון... המכתב נמצא ברשותי, והוא נראה מכתב תמים לחג החנוכה. זהו מכתב 'כללי-פרטי', כלומר מכתב בסגנון כללי שהרבי היה משגר בו-זמנית לנמענים רבים, כשעליו תוספות פרטיות לכל אחד לפי עניינו. אך בסוף המכתב הוסיף הרבי בכתב יד קדשו: "בברכה לרפוא"ק ולבשו"ט" (לרפואה קרובה ולבשורות טובות)!

"פלא על גבי פלא: כאשר הבטתי במכתב, הבחנתי שתאריך הכתיבה של התשובה היה בחנוכה דאשקתך! כאמור, אבי לא ביקש על רפואה ועל שום דבר מיוחד והרבי ענה לו מיד, אך בכל זאת המכתב המתין בקודש פנימה שנה שלימה עד שהועבר למשלוח בדואר, והגיע בדיוק לרגע המתאים בו נזקק אבי להחלמה ולרפואה שלמה".

להצלחה בהפצת היהדות ומעיינות החסידות".

בימים ההם למד את כוחה של הרצאה בהירה וברורה המכוונת ללב השומע. "הצלחנו לחדור" גם לקיבוצים שלא נטו חסד לענייני יהדות. גיליתי ששיחה ממושכת ונכונה יכולה להעלים את כל הפערים. אם האדם מולך מוכן לשמוע ויש לך תשובות מסודרות ובנויות לשאלותיו, הוא יפטר בהתפעלות: מדוע מנעו ממני זאת עד היום?!"

הרצאותיו המרתקות היו לשם דבר, עד שהגיעה לפתחו הצעה מהפרופ' ר' ירמיהו ברנובר ש'י לכהן כרב האוניברסיטה בבאר שבע. "תחילה עסקתי בהפצת יהדות ובהקמת בית הכנסת במקום", הוא מספר, "ובהמשך מסרתי קורס שבועי להכרת יסודות היהדות. בשלב מסוים, הנהלת האוניברסיטה אף הכירה בקורס זה כקורס אקדמי. אך סוד ההשפעה האמיתי היו סעודות השבת שערכתי והזמנתי אליהם סטודנטים רבים. כאשר השיחה מתנהלת באופן חברי ולא כרב לתלמידים - הדברים מחלחלים עמוק יותר".

עם השנים הפך הרב סופר למרצה מבוקש בארץ ובעולם, כך הגיע גם למקומות נידחים בהם מתגלגלים צעירים יהודים מהארץ. דווקא שם, הרחק מן הבית, נפתחים הם לשמוע על שורשיהם היהודיים. במשך כעשור היה נוסע מידי יום כיפור לטורונטו שבקנדה ודורש בפני מאות צעירים ששתו בצמא את דבריו. "בליל יום הכיפורים מתאספים במגרש החנייה הגדול של בית הכנסת לקהילת דוברי העברית המוני צעירים שבאים למקום אחת בשנה", מתאר הוא את הנסיבות הבלתי שגרתיות בעליל של אותה דרשת יום כיפור. "הנשמה שלהם סוחבת אותם לחצר בית הכנסת ביום הקדוש, אבל מצבם הרוחני הוא כזה שהם לא מחפשים בהכרח להיכנס פנימה ל'כל נדרי', הם עומדים ומפטטים בחור כחוסר מעש.

"שנה אחת עלה בדעתו של הרב ישראל לנדא, בנו של הגאון רבי משה יהודה ליב זצ"ל רבה של בני ברק, המכהן כשליח הרבי ורב בית הכנסת, להזמין אותי להרצות בפניהם בליל יום הכיפורים. בפעם הראשונה השתתפו כמאה צעירים, התחלתי לדרוש בפניהם לאחר תפילה ליל יום הכיפורים וישבת אתם עד השעה אחת בלילה. לא שוחחנו על 'חמישה עיניים'... דיברנו על מהות היהדות - מהו יהודי, על מתן תורה ועל מציאות ה' וכדומה. היה שם אחד שסיסה להתלוצץ ולהפריך אותי, אך לבסוף הוא השתכנע מן הדברים וכולם נסחפו אחריו בהתלהבות". כך המשיך הדבר משנה לשנה, כאשר לפעמים אף התאספו למעלה מ-500 צעירים למעמד זה, בעוד הרב סופר יושב לפנייהם עטור בקיטל ובטלית ומחדיר בהם יהדות בדרכו הייחודית.

מהו סוד ההצלחה בדרשות ובהרצאות, כיצד מוצאים מסילות לליבם של השומעים?

"הטיפ העיקרי למרצה המתחיל הוא להיכנס לנעליו של הזולת. עליך לחשוב לא מנקודת המבט שלך, אלא מה השומע היה רוצה לשמוע, מה מטריד אותו ואיך תוכל לענות על כך. כאשר אתה מתחיל לדבר על מה שמעניין אותך, הדבר פשוט אינו מעניין את הקהל", משיב הרב סופר. כהמחשה, הוא מספר על הרצאה בפילדלפיה שבה השתמש במונח "פסיכולוגיית המונים" בהקשר של מעמד הר סיני, ולאחריה ניגש אליו משתתף שהביע התפעלות מהשימוש במונח המקצועי, מה שהדגים את העוצמה שבתרגום רעיונות מורכבים לשפה המובנת לקהל.

"ההכנה לפני הרצאה היא קריטית", מוסיף הרב בנחוצות, "גם כיום אני מקדיש זמן להתכוננות, גם אם מדובר בהרצאה שחזרתי עליה כבר עשרות פעמים. חשוב להשתמש בהומור ובטכניקות משיכה מתאימות, תוך עריכה מוקפדת של התוכן באופן שיתקבל בלב השומעים". בהתייחסו לקהלים שאינם שומרי מצוות לעת עתה, הוא מדגיש את החשיבות של יצירת כותרות מסקרנות ומרגשות שיצליחו למשוך את תשומת הלב.

התשתית הבסיסית והקומה העליונה

כתוצאה מכל אותן הרצאות חיברתם את הספר 'לדעת האמין' שעוסק ברעיונות מחשבת ישראל בשפה ובמושגים של זמננו ומשיב על שאלות שונות באמונה. האם לא די בלימוד החסידות עצמו כפתרון לכל השאלות באמונה?

"בתרבות ימינו צפות ועולות לאנשים שאלות בסיסיות באמונה, ולעיתים קרובות גם מי שלומד חסידות זקוק עדיין ללמוד ולהכיר את עיקרי האמונה של מחשבת ישראל. זו התשתית, הקומה הראשונה, שהחסידות בנויה על גביה ובעקבותיה.

"דוגמה לכך ניתן להביא מתחילתו של שער היחוד והאמונה, שם

הלומד היא – אם יוכל ללמד אחרים ולהסביר להם בשפתם את מה שקלט בהבנתו הוא.

”כאמור, בספר החדש זכיתי לעסוק בכמה סוגיות חשובות שלא ראיתי שעסקו בהן כלל, ואתן לך דוגמה מאפיינת:

”את שער היחוד והאמונה פותח רבינו הזקן בהסבר שהחיות של כל הנבראים היא מ”דבר הוי”ה”, והשם שניתן לכל נברא בלשון הקודש הוא החיות האלוקית שלו. נדרשתי להסביר מה כוונת הדברים, כיצד דיבור יכול להחיות? תאר לעצמך שאתה אומר דיבורים והם יוצרים משהו... אכן, כך כתוב בספרים הקדושים, אבל מהי כוונת הדברים? ”כידוע, מביאים בחסידות משלים מענייני הטבע כדי להבין ענייני אלוקות, וגם כאן אפשר להסביר זאת באמצעות דוגמה מעולם הכימיה: כל נברא מורכב מחלקיקי חומר, ולכל חומר יש כינוי כימי לפי הצורה בה בנויים יחד המולקולות שלו. הכינוי הכימי של מים, למשל, בשפה המדעית הוא 'איי-2' או' (H₂O) – שתי מולקולות של מימן ואחת של חמצן). יבוא אדם וישאל: כוונתך היא שה'איי-2' או' הוא בתוך המים? – לא, הוא לא בתוך המים, זו המציאות של המים! כך גם להבדיל ב'קוד הקבלי',

בו קוראים לצירוף הזה בשם 'מ"ס-יו"ד-מ"ס' – שתי מולקולות אלוקיות של מ"ס ומולקולה אחת של יו"ד, זה מה שמהווה את המים. ואם תוציא את האנרגיה הזו, יהפכו המים לאיין, כמו לא היו כלל.

”בהמשך הדברים מבואר בתניא הכתוב ”ואתה מחיה את כולם” – ”אל תקרי מחיה אלא מהווה, ו'אתה' הן בחינות האותיות מא' עד ת', והה' היא ה' מוצאות הפה, מקור האותיות”. הדרשה הזו על הכתוב היא חידוש גדול שלא נמצא בספרי הקדמונים, אלא מופיע בשל"ה לראשונה, ורבינו מביא אותה כדי לחדד את דבריו שדבר ה' לא רק מחיה את הנבראים הקיימים, כמו מ'טען שמכניס אנרגיה, אלא הוא המציאות והקיום שלהם עצמם, כפי שהסברנו קודם. אלא שלכאורה, מדוע זקוק הוא לפרש את הלשון ”אתה” בצורה כל כך רחוקה מהפשט, מה הבעיה לפרש כפשוטו שהקב"ה מחיה את כל הנבראים? !

”אלא שכאן בא רבינו להבהיר נקודה שהזכרנו בתחילת שיחתנו. היו כאלו שטענו בכוונת החסידות, ופירשו שלדבריה הנבראים הם הם הקב"ה בעצמו, חס וחלילה... לכן נדרש רבינו להבהיר שבהקשר של הוויית הנבראים – ”ואתה” אינו מתייחס לה' בעצמותו, שכן הוא יתברך אינו החומר ממנו עשויים המים או השולחן והכיסא, אלא מה שמהווה את הנבראים אלו ה'אותיות' הקדושות של דיבורו יתברך שהם הוויית המים עצמה. יחד עם זאת אין הפסוק יוצא מידי פשוטו, אלא יש בו רובד נוסף: מאחורי הדיבור האלוקי ניצב הקב"ה בעצמו, והוא שמכניס חיות בדיבורים הללו.

”ברם, עדיין יש צורך לענות על שאלה הרבה יותר יסודית: מהי משמעות ה'דיבור' בעשרה מאמרות? מיהו ה'שומע' אליו מופנים המאמרות?

גם על כך הצעתי ביאור בספר, והוא מבוסס על קטע מוקשה בדברי רבינו הזקן בהמשך התניא. לאחר הביאור שהעולם מתהווה מדיבורו יתברך, שואל רבינו ”ואף על פי שאין לו דמות הגוף אין לו גוף? !” ומיישב ”הרי מקרא מלא דיבר הכתוב ”וידבר ה'", ”ויאמר ה'", והיא בחינת התגלות הכ"ב אותיות העליונות לנביאים”. והדבר לכאורה תמוה: הרי בפרקים אלו עוסק בעשרה מאמרות שבהם נברא העולם, ובהם – בתחילת התורה – כבר נאמר ”ויאמר אלקים יהי אור”, ”ויאמר אלקים יהי רקיע”! וכולי עלמא יודעים ש'דיברה תורה בלשון בני אדם”

ר' שלמה חיים גער בי מיידית: "פע, קדיש און קדושה שטערט דיר צום חסידות?!" [=וכי 'קדיש' ו'קדושה' מפריעים לך להתבונן בחסידות?!]... כך העמיד אותי במקומי, שמספיק שאעסוק ב'עבודה' במשך זמן התפילה הרגיל בישיבה

אדמו"ר הזקן מביא את הפסוק "וידעת היום והשבות אל לבבך כי ה' הוא האלקים בשמים ממעל ועל הארץ מתחת אין עוד", ושואל: "וכי תעלה על דעתך שיש אלהים נשרה במים מתחת לארץ שצריך להזהיר כל כך?". כלומר, מפני מה הפסוק כה מדגיש את חשיבות הידיעה וההפנמה על מציאות ה' ועל כך שאין עוד מלבדו, וכי אדם מעלה בדעתו שכתבתי יש עוד אלוה מלבדו המסתתר אי שם במים מתחת לארץ? !

”ולכאורה, יבוא אדם הרחוק מכל ענייני האמונה ויאמר: קודם תוכיחו לי שיש אלוה אחד, ואחר כך תוכיחו שאין שניים... אלא ברור שהשאלה בתניא היא 'שאלה למתקדמים' שכבר מכירים את יסודות האמונה בה', וכלפיהם עולה התמיהה על הפסוק "וידעת היום". מבינים אנו, אם כן, שעוד קודם ללימוד החסידות צריכים ללמוד ולהכיר את יסודות האמונה שבספרים הקדושים שקדמו לה.

”עם זאת, מובן שלא ניתן להסתפק ביסודות האמונה בלבד כדי להאמין בה' בלב שלם, אלא נדרש ללמוד ולהעמיק היטב בתורת החסידות כדי שהאמונה תהיה שלמה.

”מלבד זאת, לימוד החסידות מאיר באור חדש גם את ענייני ההשקפה הבסיסיים הללו בנושאי

אמונה, באור מרומם יותר. לדוגמה, ישנם כיום לא מעט יהודים שמנסים להתמודד עם שאלות של אמונה ומדע בדרך של מציאת פגמים בטענות המדעיות וכך מפריכים את הטענות לגבי גיל העולם ואופן היווצרותו, אך בדרך החסידות כלל לא נזקקים לדיון שכזה, אלא פונים היישר אל המקור – נניח שניתן לטעון על טענה שהיא על אופן היווצרות כל חלקי הבריאה, אבל כיצד נוצר הגרגר הראשון? ... אלא בהכרח יש מי שברא אותו. ולחילופין, ברגע שמבינים שהעולם המוגבל זקוק לבורא בלתי מוגבל שייצור אותו – מה כבר ההבדל בין גרגר אחד לבין עולם ומלואו ביחס לבורא שאינו מוגבל...”

מולקולות של אלוקות

למעשה, זו עיקר מטרתו של שער היחוד והאמונה, לגלות את הייחודיות שבאמונת ישראל במציאות ה', כפי שמוסבר בהרחבה בפתחית הספר החדש של הרב. כאן המקום לשאול: מהי אכן הבשורה המיוחדת בספר זה, והרי כבר נכתבו ביאורים רבים בספר התניא?

”בספריי על התניא השתדלתי לא לעסוק שוב בדברים שכבר פורשו בספרות הרחבה הקיימת בתחום, אלא להתמקד בנקודות שטרם נגעו בהן. הרגשתי מניסיוני בשיעורי התניא לקהלים שונים כי רבים שואלים שאלות בייחוד בנקודות שחסר בהן הסבר מספק, ולשם כיוונתי בספרים אלה. כמו כן, רצוני היה להנגיש את מושגי התניא בשפה בת מימני, כשמטרת הביאורים הללו אינה רק כדי להעמיד תלמידים אלא כדי שהם יוכלו ללמד בעצמם אחרים לאחר מכן.

”בתניא מבואר שהתורה נמשלה למזון, ”ותורתך בתוך מעי”, כיוון שהיא חודרת בפנימיות האדם ומזינה אותו. אולם המזון הופך להיות דם ובשר כבשרו של האדם רק אחרי שלועסים אותו, וכפי שגילו מומחיל התזונה שבשעת הלעיסה נוצרים אנזימים המפרקים את המזון כדי שיוכלו לתבור לגוף האדם. כך גם ברוחניות: יהודים רבים לומדים חסידות היטב, אך הם מדברים בשפה של מושגים קבליים, מבלי שהעניין חדר בקרבם פנימה והפך לחלק מהווייתם ומחשבתם האנושית, ולכן חשובה ההנגשה לשפה האנושית המקובלת. וכתמיד, אכן הבוחן להבנתו של

“צמצום” ו”לפני הצמצום” – האם אי אפשר להיות יהודי טוב בלעדי כל ה”חפירות” האלו? למה לא די בלימוד גמרא ושו”ע וקיום המצוות מתוך אמונה פשוטה?

”השבתי להם: בגילכם אתם כבר מיועדים להגיע לפרק האיש מקדש ולשמוע שידוכים. דמיינו לעצמכם שהשדכן מודיע לבחור שיש לו הצעה מסוימת והבחור משיב לו באדישות: נו נו, הבה נשבור צלחת... יתמה השדכן: האם אתה יודע מי המדוברת? מה אופייה? השקפותיה ורצונותיה?!

”הבחור יענה לו: למאי נפקא-מינה כל הפלפולים הללו? הרי אמרו רז”ל ”אין אשה אלא לבנים!“...“

”מבינים אתם – סיימתי ואמרתם להם – מה יהיה טיב היחסים ביניהם בעתיד?“

”והנמשל: אם הקב”ה הוא רק ‘אבינו’ או רק ‘מלכנו’ – אכן כל הפלפולים הללו אינם מעלים ומורידים, אבל החסידות רוצה לבנות אצלנו יחס של ”אני לדודי“, ו”אין האישה מתקדשת אלא לדעתה“, ואם כן ככל שתדע יותר הנשמה על מעלות החתן המוצע, כך יעלה הזיווג עם הקב”ה יפה!“

– ואם כן, מה המקום לשאלה זו כאן דווקא?! לשם מה נזקק רבינו להביא הוכחה מדיבורי הקב”ה לנביאים...?

”לא ראיתי שמתייחסים לכך באף פירוש מהחיבורים השונים על התניא, אך לדעתי רבינו בא בכך לתרץ את השאלה האמורה – מהי משמעות הדיבור בו בורא הקב”ה את העולם. הרי ישנו הבדל גדול בין אותיות הדיבור לבין המשל המוזכר מחלקיקי האטומים המרכיבים את המים: החלקיקים אין בהם שום מסר משמעותי, הם בסך הכל סוג של ‘לגו’ מתחכם המרכיב את החומרים השונים. לעומת זאת בענייננו, הרי העיקרון הכי בסיסי של דיבור הוא העברת מסר תודעתי או רגשי מהדובר לזולתו. ואם הנבואים כולם הם ‘אותיות’ של דבר ה’, אז למי מיועדות ה’אותיות’ הללו? למי הקב”ה מדבר כאן? אי אפשר לומר שהקב”ה מדבר אל האדם, שהרי גם האדם עצמו מתהווה מאותיות ‘נעשה אדם’, ואם אין שומע – למה לקרוא לזה דיבור?

”לשם כך מביא רבינו הוכחה דווקא מכך שה’ דיבר אל הנביאים, כי כשם שאותיות הנבואה יצרו קשר פנימי ומיוחד בין הקב”ה והנביא והעבירו לו את דבר הנבואה, כך גם אותיות הבריאה אינן קובץ של קודים טכניים, אלא הן מצטרפות יחד למסר שהקב”ה מביע בו את רצונו ושאיפתו בעולם הזה. ויש מי ששומע את המסר – השומע הוא

אותה מציאות אחת ויחידה שאינה עשויה מאותיות, זוהי הנפש האלוקית שהיא חלק מאיתו יתברך. הקב”ה אינו מדבר אל העצים והאבנים, הוא מדבר אל אותו ”חלק א- לזה ממעל“ שבקרב כל אחד מאיתנו. העולם כולו הוא מסר לנשמה. אותיות הבריאה מרכיבות מילים ומשפטים, עד שהנשמה מבינה מהם את תכלית הבריאה כולה, ש”נתאוהו הקב”ה להיות לו דירה בתחתונים“, כדברי המדרש המובאים בתורת החסידות לרוב.“

חדש בהוצאת ‘מעיינותיך’

להתוועד עם הרב ג'ייקובסון

כרך חדש בסדרת ה'התוועדויות' מבית מעיינותיך

חדש! חלק ב'

חלק שני של התוועדויות סוחפות עם המרצה המפורסם הרה"ח יוסף יצחק ג'ייקובסון שליט"א, העוסק במשמעותם של מועדי ישראל על פי השקפת החסידות

קידושין של חסידות

מי שאינו רגיל בלימוד מעמיק כזה בחסידות עלול להירתע מהעיסוק בסוגיות אלו...

”אענה לך בסיפור. זה כבר שבע שנים שוכתי ללמד שיעורי חסידות, בכל ליל שישי לאחר סדר שלישי עד אחרי חצות, באחת מהשיבות הליטאיות הנחשבות, החפצות בעילום שמן... בזכות הארגון וההתמדה של הרה”ח ר’ בנימין אמזלג שליט”א כבר סיימנו את ספר התניא וכמה ממאמריו של הרבי, ולאחרונה החילוננו ללמוד את שער היחוד והאמונה לאשורו ולעומקו.

”והנה העלו הבחורים שאלה: מדוע כל כך חשוב להתעמק בכל הפילוסופיות האלוקיות הללו – ”ממלא“, ”סובב“,

יריד החסידות הגדול!

הספרים שייחברו אותך לתפילה

חדש!

לעלות בסולם התפילה

עשרה מאמרי חסידות מאדמו"רי חב"ד העוסקים בעבודת התפילה, עם ביאור מאת הרב מנחם ברוד

חדש! לימות החול

סידור טעמו וראו

הרב שי עזרן לקט ביאורים מעוררי נפש על פסוקים וקטעי תפילה, מתוך מאמרי החסידות של אדמו"רי חב"ד

שורש מצוות התפילה

אדמו"ר הצמח צדק, עם ביאור מאת הרב עדין אבן-ישראל (שטיינזלץ) הספר עוסק בשאלות יסודיות הקשורות לתפילה, ובמכלול היחסים שבין הקב"ה והעולם. הרב אבן-ישראל ע"ה לימד מאמר זה בסדרת שיעורים, בסגנונו הייחודי, בבהירות ההסברה, בעמקות, ובשפע דוגמאות ומשלים, ועל-פיהם נערך הספר

חדש!

קרובה אליך

100 נשים כותבות מזווית אישית על תפילה, לאור תורת אדמו"ר הזקן

ללמוד איך להתפלל הרב שניאור זלמן גופין

ימות החול

ביאור מילות התפילה וסדרה על-פי תורת החסידות.

שבת קודש

שלושה כרכים המבארים את העומק שבתפילות השבת לאור החסידות, וכרך רביעי עוסק ב'תיקוני שבת' - המזמורים הנאמרים בסעודות השבת

סידור עם דא"ח

אדמו"ר הזקן

נוסח הסידור שביירר וניפה רבנו הזקן נ"ע עם מאמרי חסידות שנאמרו על ידו על סדר התפילה והמועדים. הוצאה חדשה ומאירה, עם מראי מקומות, הערות וציורים

סידור עם לקו"ת

אדמו"ר הזקן

ליקוט ביאורים מקוריים על-פי סדר התפילה מתוך "תורה אור" ו"ליקוטי תורה" לאדמו"ר הזקן

קונטרס התפילה והעבודה

שני קונטרסים שכתב כ"ק אדמו"ר הרשב"י מליובאוויטש נ"ע, כמענה לשאלת החסידים "איך מתפללים ובמה עובדים את ה' בעבודה שבלב זו תפילה". עם ביאור מאת הרב דב ליברמן (בקונטרס התפילה על פי שיעורי הרה"ח רבי חיים שלום דייטש)

חסידות מבוארת - תפילה

מכון 'היכל מנחם' בורו פארק

מבחר מאמרי חסידות של אדמו"ר הזקן נ"ע, בעל התניא, על 'עבודת התפילה', עם ביאור בהיר ומקיף

עבדא דמלכא תפילה

אמרים יקרים ואוצר פנינים השווים לכל נפש המאירים את עבודת התפילה על פי דברי הקדמונים ובמיוחד תלמידי הבעש"ט

שערי תפילה

היכל מנחם

שיחות והוראות כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש זי"ע הקשורות בעבודת התפילה

אש העבודה תפילה

מכון 'אש החסידות'

שיעורים ומאמרים על עבודת התפילה על פי ספרי חסידות

שווה לכל נפש תפילה

הרב משה שילת

ביאור עיקרה של תורת התפילה בחסידות חב"ד: המהות, ההכנות והשלבים בסולם התפילה

אליך נפשי אשא

הרבנית אורה רבקה וינגרט

התבוננויות ייחודיות, בשפה נשית ונוגעת, שמטרתן לאפשר לנו להתהלך עם מילות התפילה, ולעבור מסע למחוזות חדשים בנפש

מעמקי נשמת

הרב מנחם ברוד

תפילת 'נשמת כל חי', עם ביאור פשוט המילים, ותחתיו מוגשים ביאורי החסידות בלשון בהירה. בחלקו השני של הספר מובאים ביאורי החסידות בלשונם המקורי

משפיעים לדורות

בעקבות גדולי משפיעי חב"ד

יראת ה'
אוצרו

הנער ששכב מתחת לספסל בקרון הרכבת, לאחר שברח מביתו ברצונו לגלות למקום תורה • החסיד שסדר עבודתו לקונו לא השתנה עשרות שנים מאז ימי בחרותו, ביגיעה ומאמץ על-אנושיים • השד"ר שגדולי החסידים העידו עליו שהגיע לדרגת 'בינוני' שבספר התניא, והמוני יהודים שהכירוהו ראו בו דמות מופת של חסיד משכמו ומעלה, עובד אלוקים ומדקדק נפלא במצוות • יריעה לשולי דמותו הפלאית של הגה"ח רבי יצחק הלוי הורביץ זצ"ל הי"ד, המכונה 'איטשע דער מתמיד', לרגל י' כסלו, יום עלותו בסערה השמימה • עקדת יצחק

לחלון החדר והציץ פנימה. ואת מי ראה שם? – את איטשע בנו היושב רכון על גמרא ולומד באמצע הלילה! הדבר נגע ללבו, והוא החליט לאפשר לו להישאר בשיבה, ואף קנה לו תפילין חדשות.

בינתיים ייסד אדמו"ר הרשב"ב זי"ע את ישיבת 'תומכי תמימים' בליובאוויטש. כמה מחבריו של איטשע התקבלו ללמוד ב'תומכי תמימים', ושכנעו אותו שיצטרף אליהם. כך זכה איטשע להתקבל לישיבת 'תומכי תמימים', הישיבה ששילבה לימוד גמרא לעיון עם לימוד תורת החסידות ברמה גבוהה.

באותם ימים נשלחו התלמידים הצעירים ללמוד אצל המשפיע הנודע ר' גרונוס אסתרמן בסניף הישיבה בעיירה זעמבין, ואיטשע היה ביניהם. מסופר שבתחילה היה שקוע כל-כולו בלימוד ה'נגלה'. גם כשר' גרונוס התוועד עם הבחורים, ישב איטשע בפינה והמשיך ללמוד גמרא. אולם מפעם לפעם זקף את ראשו וניסה להאזין לדברי ר' גרונוס, ולאחר מספר פעמים ששמע את דבריו החל 'להיתפס' לתורת החסידות ולדרכיה.

כעבור שנה-שנתיים חזר ללמוד בליובאוויטש. תלמידי הישיבה לא ישנו על מיטות אלא על לוחות עץ מתקפלים שנקבעו בכותלי בית המדרש ובלילה נפתחו והפכו למיטות. שעה ארוכה לאחר שחבריו עלו על יצועם לישון, נהג הוא להמשיך ללמוד כשהוא עומד רכון על הסטנדר שלו ולידו דולק נר קטן, כדי שלא להפריע לחבריו לישון. על מנת לוודא שלא יירדם, היה טובל את רגליו בתוך קערה עם מים קרים, וכך הצליח להישאר ערני. פעם נפלה עליו תרדמה, חרף כל מאמציו, והוא נפל עם הסטנדר והנר על אחד הבחורים שישן בסמוך אליו...

עבודה עצמית בכוחות על-אנושיים

כך תיאר אחד מחבריו את התעלותו הרוחנית בתקופת שבתו בישיבה בליובאוויטש: "עוד מנערותו הצטיין במידת השקדנות והתמדה גדולה, על דרך ההפלגה, בלימוד התורה הנגלית, ועשה פרי בלימודו עד שנעשה מופלג בתורה. ובלומדו בשבת תחכמוני, מוסד הקדוש ישיבת 'תומכי תמימים', התחיל לעסוק בענייני עבודה על דרך החסידות, לקדש את עצמו גם בדברים המותרים, להשתמש מהם בצמצום רב, וגם זאת – לא לשם תאוה והנאת עצמו, רק לשם שמים, ובכירור ויכוך המידות, ולמשול ולשלוט על טבע חומריות הגוף והרגילות.

"יגיעתו ועבודתו בזה היה בתוקף רב ועצום ובחילא יתיר, "ניט מיט געוויינטלעכע מענטשלעכע כוחות איז דעם אופן פון זיין איבערארבעטן אויף זיך – ניט עסן און ניט שלאפן – נאר כוחות עצמיים ונעלמים" [=לא בכוחות אנושיים רגילים היה האופן שבו עבד על עצמו – לא לאכול ולא לישון – אלא בכוחות עצמיים ונעלמים], עד שהיה מפליא ומתמיה עין רואים".

כך תיאר אחד ממכריו של איטשע את סדר יומו באותה תקופה: "דרכו היתה לקום ממיטתו בשעה שש בבוקר, ולסיים את תפילתו בשעה חמש אחרי הצהריים. כלילה היה מקרב את השולחן

האיש הזה – בדור האחרון היה לפלא. הודות לעבודתו הרבה ויגיעתו העצומה תמיד, כל הימים לרבות הלילות, על התורה והעבודה – הגיע למדרגה נעלית, כמו אחד מהחסידים הראשונים אשר היו בדורות מלפנים, אשר כל העניינים הגשמיים היו אצלו כטפל דטפל, ועיקר החיות שלו היה רק עבודת ה' ותורתו ומצוותיו. ובה היה עסוק כל ימיו בראשו ורובו – ללמוד וללמד, ולהשפיע גם על אחרים מדרכי החסידות". כך הגדיר הרה"ח ר' מאיר גורקוב את אישיותו המופלאה של החסיד רבי יצחק הורביץ, הנודע בקרב החסידים בכינויו 'איטשע דער מתמיד' [=המתמיד].

"באמת יכולים לומר עליו שהיה 'בעל מדרגה', מהדמויות הבלתי מצויות בדור האחרון", מוסיף הרב גורקוב. "כל ימי חייו ושבתו בעולם הזה לא היו באופן של הסתדרות וקביעות, רק בדרך מעבר, כאורח נטה ללון, ועשה את עצמו כשיריים בעולם. לא היה לו מקום מיוחד שיאמר כי הוא זה ביתו, ולא היה לו שום רכוש וקניינים בעולם הזה".

מכירת התפילין כדי ללמוד בישיבה

החסיד ר' איטשע מתמיד נולד בסביבות שנת תר"מ בעיירה האוקראינית ברז'ניגובאטה למשפחה חב"דית שורשית. כמעט כל תושבי העיירה היו חסידים חב"ד, והאב ר' שלמה מנחם מענדל העניק לבנו חינוך חסידי טהור. כבר בהיותו ילד רך בשנים, כשהתחיל ללמוד גמרא אצל המלמדים בעיירה, נודע בחריפותו. מדי לילה נשאר הנער איטשע לשבת וללמוד עד שעה מאוחרת. לא ידוע מי הצמיד לו את הכינוי 'מתמיד', אך ברור שהכינוי ניתן לו בצעירותו בתור ביטוי הערכה לשקדנותו הרבה.

מיד לאחר הבר-מצוה שלו החליט הנער לנסוע ללמוד בישיבה בעיר קרמנצ'וג. באותם ימים לא היה נהוג לשלוח נער בגיל כזה למרחק כה גדול. הוא ידע שאם יבקש אישור מאביו לנסוע לקרמנצ'וג, אביו לא יתיר לו לנסוע, ולבסוף החליט לנסוע בלי רשות... הוא עלה לרכבת והתחבא תחת הספסל, וכך הגיע לעיר הגדולה. עד מהרה גילה שאין לו שום אפשרות להתקיים מבלי שמישהו יממן עבורו הוצאות אש"ל. מרוב צימאון ללמוד בישיבה, מכר את התפילין החדשות שקיבל לבר-מצוה ובדמיהן ניוון תקופה ארוכה.

קרמנצ'וג היתה אז מקום של תורה, ואיטשע נכנס ללמוד באחת הישיבות החשובות בעיר, ישיבה שלמדו בה צעירים מכל החוגים. כאשר ראו ראשי הישיבה שהוא מתמיד בלימודיו, קיבלו אותו לישיבה למרות גילו הצעיר. כך המשיך ללמוד שם כארבע שנים.

בדרך כלשהי נודע להורים שבנם איטשע לומד בקרמנצ'וג, ואביו נסע לשם מיד כדי להחזירו הביתה. הוא הגיע לעיר באמצע הלילה, דפק באחד הבתים היהודיים ושאל היכן שוכנת כאן הישיבה. אמרו לו שהישיבה שוכנת בבית מדרש פלוני, והוא יצא מיד לעבר המקום. כשהגיע, ראה שמאחד החדרים בוקע אור. הוא התקרב

הרב דסלר היה יושב עם ר' יצחק לילות שלמים ולומד אתו תניא וספרי חסידות, ובעקבות זאת היה ממשיך להתייגע בעצמו בלימוד התניא. הרב שניידר זצ"ל מלונדון סיפר על לימוד התניא של הרב דסלר שהיה מתייגע בלימוד שעות רבות, והיה כורך סמרטוט לה על מצחו מרוב המאמץ העיוני

בא אליו בכתובים על דבר לימוד דא"ח [=דברי אלוקים חיים, כינוי לתורת החסידות] אשר דיברנו כי בא מועד להקים את דבר ד' הנאמר מפי קודש הקדשים הוד כ"ק אדמו"ר הרה"ק זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע אשר כל אחד ואחד ממש מאנ"ש שי בכל מקום שהוא, בין בתוככי קיבוץ גדול מאנ"ש שי, בין קיבוץ קטן או גם רק אחדים בלבד, יקבעו לימוד דא"ח ברבים במקום אשר יבחרו, מתאים לתנאי המקום, באחת הבתי כנסיות. והלימוד יהי' בזמן קבוע, באחד הספרים הנדפסים או המאמרים הכתובים, ואופן הלימוד יהי' בהבנת הדברים, בלא פלפול ודקדוקים שאינם מביאים שום תועלת בעבודה כי אם לדייק בלישנא דרבי' להבינם על בורים ככתבם, וגם אלו הפשוטים אשר אינם יכולים ללמוד בעצמם, צריכים לשמוע, וכמה שיבינו הוא דבר גדול ומביא תועלת רב בעבודה...

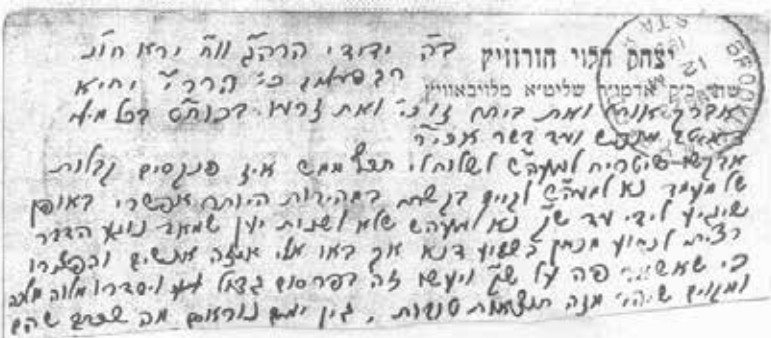
אשר על כן, הנני להעמיס דבר זה על ידידי שי, אשר יבא בכתובים עם אנ"ש שי' די בכל אתר ואתר, בין עיר גדולה ובין קטנה, במכתבים פרטים, לעוררם על דבר קביעות לימוד דא"ח (כאמור, בעיר גדולה יכולה להיות כמה אגודות, כפי תנאי המקום). ומכתביו יהיו כתובים בסגנון המדבר לכל אחד ואחד מאנ"ש שי, שיבינו ביחוד אשר עליו החובה לקיים דברי רבינו, בלי שום טענה ומענה, ולהסבירו כי הוא חובת גברא בכל אחד ואחד מאנ"ש שי, להיות מן הראשונים בקיום דבר זה...

במשך כל אותה תקופה עסק ר' יצחק בעבודת השם על צד ההפלאה, תוך התקשרות מופלאה לרבנותו הקדושים, אדמו"רי חב"ד. להלן נוסח של 'פדיון נפש' שכתב ר' יצחק אל הרבי הריי"צ בשנת תר"צ:

פ"ג
כ"ק אדמו"ר שליט"א

[אנא לעורר רחמים רבים] ממקור הרחמים והחסדים עבורי יצחק בן האשה עלקא שיוכני השי"ת לתשובה אמיתית מעומק ופנימיות הלב בימים הנוראים האלו, ושאוזה לכתובה וחתומה טובה בכלל בגשמיות ורוחניות, ובפרטיות שלא אכשל בשום איסור ח"ו במחשבה ריבוי ומעשה ושאקדש את עצמי כמותר, ואזכה להבנה אמיתית והנחה טובה בדא"ח ואהי' עובד ד' כל היום בכל עניני על פי עומק נקודת הבעש"ט זי"ע, ושלא אסיח דעת מאלקות אפילו על רגע אחת, ושאוכל להעמיק בדא"ח שעה גדולה רצופה ואזכה להתראות בקרוב ממש

עם כ"ק שליט"א, אשר בלעדו ממש חיי אינם חיים (זכרה לי אלקי זה עשרים שנה רצופים שהייתי ימים נוראים אצל כ"ק אדמו"ר [הרשב"ב] נבג"מ זי"ע ואיזה שנים זכיתי לעשות שליחותו והי' שבע רצון ממני ואחר כך זכיתי לעבוד לפני כ"ק שליט"א עבודה תמה בהתקשרות אמיתי ובמס"ג, וכעת עלתה לי כך שגליתי מעל

לזרוע רוחניות ולקצור גשמיות. אחד ממכתביו של הגר"י כ"ק אדמו"ר שליט"א

למיטתו, לומד ומעיין שעה ארוכה עד אחרי חצות הלילה, עד שהשינה התגברה עליו ואז היה נופל למיטה וישן עד השעה שש בבוקר".

לפי מנהג חב"ד, הבחורים אינם חוגרים 'גארטל' אלא הנושאים (וב'ספר המנהגים - חב"ד' נכתב ש'צריך עיון הטעם לכך'). יוצא מן הכלל היה איטשע, שהרבי הרש"ב לא הורה לו להסיר את הגארטל עמו הגיע, וכך הפך לבחור היחיד בליובאוויטש שחגר גארטל. לאחר נישואיו עם בתו של ר' שמואל ליטוויץ, מחסידי צ'רנוביל, היה סמוך על שולחן חתונה בעיירה דוברינגה הסמוכה לניקוליב. כעבור זמן קצר מינה אותו הרבי הרש"ב לייסד שם ישיבה ולמסור בה שיעור בגמרא. במשך כעשר שנים כיהן כראש ישיבה ומשפיע בעיירה ראמען, כאשר חלק מתלמידיו הבוגרים עברו בשנים הבאות ללמוד בליובאוויטש.

סדר יומו שקבע לעצמו עוד בשנות צעירותו היה נפלא ביותר, ואותו לא שינה בכל שנות חייו: היה קם בהשכמה בעלות השחר ומתחיל בהכנותיו לעבודת ה'. היה טובל במקווה טהרה ולאחר מכן היה לומד כמה שעות תורת החסידות, מתפלל תפילת שחרית בדבקות והשתפכות הנפש, לומד גמרא ושולחן-ערוך, טועם משהו במסגרת התועודות עם חסידים בבית המדרש, תוך אמירת 'לחיים' והשמעת דבריו למשתתפים, ואחר כך היה חוזר אל לימודיו עד התנומה הקצרה על גבי הספסל.

לראש השנה תרס"ט הגעתי לליובאוויטש, סיפר הרה"ח ר' יוחנן גורדון. ר' איטשע כבר היה אז אברך ואני זוכר שבאחת ההתועודות אמר: 'זוהי חוצפה והעזה לפשוט את הבגדים ולשכב במיטה ולומר 'איצט בין איך מיינער' [=עכשיו אני (חופשי) לעצמי]. מילא כאשר נרדמים ואין ברירה, אבל לפשוט את הבגדים ולשכב לישון - הרי זאת חוצפה גדולה!' והוא קיים בעצמו את כל אשר אמר. כאשר היה כאן [בארצות הברית] אצל הרב ר' ישראל גייקובסון, במשך כמה חודשים המיטה שלו נשארה מסודרת כמו בתחילה, וכנראה כלל לא נגע בה".

השד"ר שהקרין אור

בשנת תרע"ט התאלמן מאשתו, וילדיו גדלו בבית הסבתא. בערך באותה תקופה מינה אותו הרבי הרש"ב בתור שד"ר, וכך נסע מעיירה לעיירה כדי לזרוע רוחניות ולקצור גשמיות, כלשון רבותינו בהגדרת תפקידו של שד"ר. בכל מקום בואו החיה את רוח החסידות במקום, וקיבץ כספים לטובת המוסדות של הרבי.

עם עלותו של אדמו"ר הריי"צ זי"ע על כס הנשיאות יצא ר' יצחק שוב לשליחותו כשד"ר, והחל מאמצע חורף תרפ"א סובב בעיירות ברחבי רוסיה. בנוגע לחלק זה של פעילותו כשד"ר שמתמקד בזריעת רוחניות, קיבל ר' יצחק הנחיות ברורות מהרבי הריי"צ. אחת מהן היתה זאת: 'איטשע, מען דארף קיינעם ניט ארייננעמען. מען דארף לייכטן ביי זיך דעם אור האמת אויף אזוי פיל, אז יענער זאל אויך צוגעצויגן ווערן' [=אין צורך 'לכבוש' את אף אחד. צריך להאיר בתוך עצמו את אור האמת, עד כדי כך שגם הזולת יימשך לכך].

לגבי 'קצירת גשמיות', מנהגו היה לעורר את לב הציבור באמצעות חזרת מאמרי חסידות בבתי כנסיות והתועודות חסידיות מלהיכות, ולאחר מכן עבר אחד התושבים המקומיים בבתי הקהילה ואסף את הכספים.

מינוי כבד משקל במיוחד קיבל ר' יצחק מהרבי הריי"צ - בייחוד כשלוקחים בחשבון שמדובר בתקופה הקשה ביותר של השלטון הסובייטי הקומוניסטית - לעורר את ציבור החסידים די בכל אתר ואתר לקבוע עיתים ללימוד תורת החסידות. וכך כתב לו הרבי בשנת תרפ"ז:

כבוד ידידי עוז הרה"ח המפורסם כו' אי"א מוהר"ר יצחק הלוי שי... בזה הנני

שלחן אבי שליט"א ולא אוכל לראות פניו הק', אוי לי ואוי לנפשי [...]) וישלח לי השי"ת רפואה שלימה לכל תחלואי ויאריך השי"ת ימי ושנותי בטוב ובנעימים ואזכה לראות בנחמת ציון וירושלים אמן כן יהי רצון.

הידורי מצוה וחומרות נפלאות

צר המקום מהכיל את תיאור הנהגותיו המופלאות ואת הליכותיו בקודש. ובכל זאת, פטור בלא כלום אי אפשר. נציג כאן אפוא מעט מן הדברים, בבחינת מועט המחזיק את המרובה:

"כל ימות השבוע לא היה שוכב לישון במיטה, והיה רק מנמנם מעט ליד השולחן מעל-גבי הגמרא. רק בליל שבת, לכבוד שבת, היה ישן במיטה או על ספה, ובכלל מיעט מאוד בשינה, ויומם ולילה התעסק בתפילה ובתורה. היה קשה למצוא אפילו 'אדמו"ר' במדרגתו! הוא לא היה 'עורך שולחן', אלא התנהג כאדם פשוט. אפילו השתדל שלא ישמשו אותו, תמיד דאג לעצמו לבד. כאשר הצעתי לו להביא עבורו משהו מהחדר השני בבית שהתארח בו, אמר לי בחיך: 'מקומך אל תנח, אינני צריך, אני יכול להביא לבד'. בכל פעם שבירך ברכת המזון, כשהגיע ליבונה ירושלים עיר הקודש', הדברים נאמרו בטון של בכי ודמעות זלגו מעיניו. רעד היה אוחז בכל מי ששמע זאת" (מתוך רשימה שכתב אודותיו אחד מחסידי פולין שהכירו באירופה).

מספרים שלא היה ישן עם כרית. ואמר שהסיבה לזה היא משום שבשעה שהוא לומד, אזי יש מעלה בראשו על שאר הגוף, אבל כשהוא ישן, אין שום מעלה בראשו. לפני נטילת ידיו לסעודה, היה עורך הכנות מרובות שכללו בדיקת כפות ידיו וציפורני אצבעותיו מחציצה כלשהי, מלבד הדקדוק בנטילה עצמה שהמים יגיעו לכל פינה בכפות ידיו ובאצבעותיו. ואם היה לו ספק כלשהו בדבר, היה נוטל שוב את ידיו עד שהיה סמוך ובטוח שהנטילה היתה כדת וכדין, ללא כל פקפק.

הידוריו וחומרותיו בענייני כשרות האכילה היו מפורסמים בפי כל החסידים שהכירוהו. אפילו כשהוזמן לסעוד בבית רבו, הרבי הרש"ב, לא היה אוכל ממה שהוגש לשולחן. כששאלוהו: הייתכן?! וכי עולה על דעתך להטיל ספק בכשרות המאכלים בביתו של הרבי?! ענה ר' יצחק: על הרבי נאמר "לא יאונה לצדיק כל און", וממילא בטוח הוא כי כל מה שייכנס אל פיו - יהיה בתכלית הכשרות וההידור. אבל אני, שאינני בדרגה כזו, עלי להיזהר ולהישמר הרבה יותר.

כך מספר נכדו הרה"ח ר' יהודה שי' הורביץ ששמע מאביו, בנו של ר' יצחק, הגה"ח ר' אליעזר ז"ל:

ברוסיה היו מוצבים בתחנות הרכבת דודים ענקיים שהכילו מים חמים. כל נוסע היה יכול לגשת ולמלא מהרוד מים חמים אל הכלי שלו. אף אחד לא היה יכול להכניס לדודים האלה שום דבר, ורק מים היו נכנסים לשם ומתחממים באופן אוטומטי. כידוע, ההלכה היא שבמים אין שום איסור של בישולי עכו"ם, וגם החסידים המחמירים ביותר היו נוהגים לשתות ממי הדודים הללו, ללא כל חשש.

אולם הרבי הרש"ב היה מחמיר ולא היה ממלא לעצמו מים חמים מהדודים הללו. החסידים ניסו לומר על כך כל מיני הסברים. היו שהסבירו שזהו משום שלדעת הש"ך (בהלכות עבודה זרה), אדם חשוב צריך להחמיר בעניין בישולי עכו"ם שלא לשתות אפילו ממים

שנתחממו אצל עכו"ם. למעשה, רוב הפוסקים חולקים על הש"ך, אבל הרבי כנראה החמיר על עצמו ונהג כדעתו. מובן שכל החסידים שחו ממי הדודים, שהרי לגבי מי שאינו אדם חשוב, בוודאי אין שום מקום להחמיר בזה.

אירע פעם שסבי נסע ברכבת ובהיותו בתחנה מילא לעצמו מים חמים מהרוד ושתה מהם. אחר כך חשב שהיה עליו להחמיר על עצמו מצד העניין של 'אדם חשוב'. כשהגיע אחר כך לרבי הרש"ב, ביקש ממנו תיקון על כך. הרבי אמר לו: "רואה אתה, איטשע, עד כמה צריכים להיות זהירים בענייני אכילה ושתייה?"

בעניין זה הוסיף וסיפר המשפיע הרה"ח ר' מענדל פטרפס, שלאחר ששתה ר' יצחק את המים החמים הצטער מאוד, ולא נחה דעתו עד שהקיא את מה ששתה. כשהגיע אחר כך לרבי הרש"ב וסיפר לו על כך, אמר לו הרבי: "איטשע, דו ווייטט נישט וויפל מ'דארף זיין אפגעהיט פאר דעם וואס מ'נעמט עפעס אריין אין מויל" [=אינך יודע עד כמה צריכים להיות זהירים לפני שמכניסים דברמה לפה]. והרבי הוסיף ואמר לו: רק על דבר אחד בלבד כתוב בתורה הביטוי "רק חזק" - ביחס לצינור "לבלתי אכול..."

שומעי לקחו סיפור כי ר' יצחק היה יכול להתוועד שעות ארוכות בהסברת עניין אחד. פעם התוועד כחמש שעות כשהוא מבאר את ההבדל בין דברים האסורים לדברים המותרים: דבר איסור - כשאדם אוכל אותו, הרי הוא הופך בכך להיות נפרד מאלוקות. ואילו דבר היתר - כשאדם אוכל אותו [הכוונה לאכילה ללא שום כוונה מוגדרת - לא לשם שמים ולא כדי למלא את תאוותו], הרי הוא אינו מתקשר בכך אל הקב"ה. אלא מאי? - אין זאת אלא שהקב"ה מתיר לאדם להיות נפרד ממנו...

בהמשך לכך היה ר' יצחק אומר: אם אתה מוכרח לשקוע בתאוה ולאכול, לכל הפחות אל תברך על המאכל הזה. וכי אתה מודה לקב"ה על כך שאתה נהיה נפרד מאלוקות?! אלא מאי - בלי ברכה הרי אסור לאכול, וממילא אל תאכל...

אור החסידות במעוזי היהדות הליטאית

בחורף תרצ"ג קיבל ר' יצחק אישור יציאה מרוסיה, והמשיך במלאכתו כשד"ר חסידי במדינת לטביה. באותה תקופה ערך נסיעות גם לליטא. שמו של החסיד הדגול שנודע כעובד ה' באמת - הלך לפניו. גדולי הרבנים בליטא קיבלו את פניו בכבוד עצום, ויהודים נהרו בהמוניהם לשמוע את דבריו.

כשהגיע לעיר קובנה, כיבד אותו רב העיר הגאון רבי אברהם כהנא-שפירא זצ"ל, בעל 'דבר אברהם', בכבוד גדול, וביקש ממנו שידרוש דווקא בבית הכנסת שלו. כשהגיע לבית הכנסת, כיבד אותו ה'דבר אברהם' לעלות לבימת בית הכנסת וביקש ממנו שיפתח את דרשתו מעל הבימה. ר' יצחק השיב שהוא רוצה לחזור מאמר חסידות באוזני הקהל, ובחסידות חב"ד נהוג שחוזרים את המאמר דווקא בישיבה. אך ה'דבר אברהם' לא ויתר. הוא הורה שיעלו אל הבימה את הכיסא שלו, ר' יצחק התיישב על כסאו של הרב וחזר את המאמר.

הרב אברהם כהנא סיפר שאביו הגאון רבי יוסף שלמה כהנא זצ"ל, הרב מפוניבז', לא היה נוהג להרשות לשום דרשן לדרוש בבית הכנסת שלו, אבל כשר' יצחק הגיע לפוניבז' כיבדו הרב כהנא לדרוש. לימים כתב ר' יצחק לבני משפחתו תיאור על מסעו לערי ליטא, וזה

בואו והתענגו בעונג רוחני. מודעה המזמינה להתוועדות עם הגר"י בתקופת שהותו בארצות הברית

כשר' יצחק חזר את המאמר ד"ה 'משכני אחרין נרוצה' העוסק בענייני רתימת הנפש הבהמית לעבודת ה', היה האולם מלא מפה לפה. תוך כדי הזרת המאמר שנמשכה כשעתיים תמימות, התהלך בהתלהבות אנה ואנה לאורך אולם בית הכנסת

שאלו שרופה באש. בית הכנסת הגדול בריגה, בה שהה הגר"י בתקופה האחרונה לחייו, שנשרף בשנות השואה

תוכנו: אינני יודע במה זכיתי לכך, אבל עובדה היא שזכיתי להביא את החסידות למקומות שעד עתה היא מעולם לא הגיעה אליהם.

באותן שנים התגורר הרבי הריי"צ בפולין, ומפעם לפעם נסע ר' יצחק להסתופף בצלו. בתקופת שהותו במחיצתו בעיר אוטבוצק, הציע לו פעם אחד מהמשמשים בקודש אצל הרבי שיבוא אליו לשתות כוס תה, והוסיף: "זה בריא ללב". ענה לו ר' יצחק: "לב בריא יש למי שמתבונן בענייני חסידות עד שהלב מתעורר ברגש של אהבה ויראה לקב"ה!"

רוח חיים בעצמות היבשות

בין השנים תרצ"ד-תרצ"ו שיגר הרבי הריי"צ את ר' יצחק לארצות הברית, שם נסע לערים שונות ופעל כשד"ר. במעגל החסידי המצומצם התוודע עם האברכים החסידיים והשפיע עליהם מאורה של החסידות, אבל עיקר החידוש התבטא בכך שדמותו החמימה והתוססת של החסיד המופלג כבשה את ליבותיהם של המוני צעירים אמריקאיים, שהקרירות איימה להקפיא את ניצוץ היהדות שבקרבם. הוא סיפר להם סיפורי חסידיים, השמיע לפניהם דברי התעוררות והתחזקות ברוחניות ועורר אותם להתקשר מחדש לאילנא דחיי.

בתחילה נדהם למראה הלהיטות החומרנית האופפת את הציבור האמריקאי. "כאן אוכלים בכל יום בשר ממש!..." - כתב בהשתאוו לאחד מקרובי משפחתו. אף הנוהג שהיה מקובל אז שלא להקפיד על הפרדה כראוי בין גברים לנשים אף בקרב הציבור החרדי, גרם לו סלידה עמוקה. אך הוא לא נרתע ולא חת ממראה עיניו, אלא ידע להצית ולהלהיב את נקודת היהדות המפעמת בלבו של כל יהודי באשר הוא.

דמותו של החסיד המתפלל שעות רבות מדי יום ומתהלך כשהוא שקוע במחשבות קדושה, משכה אליו יהודים אמריקאיים רבים שנהרו לחזות בזיו פניו ולהתבשם מתורתו ויראתו. חסידים לצד ליטאים, אקדמאים וסוחרים לצד יהודים פשוטים - לכולם התייחס בחיבה ועורדם לעלות בקודש. אל מול המציאות הקשה שאיימה להכחיד חלילה את זיק היהדות מליבותיהם, שימש ר' יצחק כמגדלור שהאיר את האפלה הקשה, חימם את הגחלים העוממות והפיח רוח חיים בעצמות היבשות.

במשך שנתיים ימים פעל להקים ולהחיות את 'אגודת חסידי חב"ד' בארצות הברית. בכל עיר בה התגוררו חסידי חב"ד או צאצאיהם, נוסדו שיעורי תורה וחסידות, התרבה מספר המתפללים מדי יום בבתי הכנסת והרגש החסידי שהיה חבוי בהם - קם לתחייה ממשית. אף לאחר שובו לאירופה המשיך לעמוד בקשר עם חשוכי ונכבדי החסידים בארצות הברית. כך, לדוגמה, כתב אל החסיד ר' מנחם

אם אתה מוכרח לשקוע בתאוזה ולאכול, לכל הפחות אל תברך על המאכל הזה. וכי אתה מודה לקב"ה על כך שאתה נהיה נפרד מאלוקות?! אלא מאי - בלי ברכה הרי אסור לאכול, וממילא אל תאכל...

הימים שלמדתי עם הגר"י היו הימים המאושרים בחיי. הגרא"א דסלר זצ"ל

מענדל קונין מניו יורק:

זה זמן אשר לא באתי בכתובים עם רום מעלתו, כי בכלל אין עמדי חדשות טובות מה להודיעו. כ"ק אדמו"ר שליט"א, ידוע מצבו אשר נמצא כעת במצב לא טוב, הן מצב בריאותו הולך ומתדרדר רח"ל, והן מצב הכנסתו הגשמי, אשר לרוחני נחשב לנו, גם כן הולך ומתמעט. מובן שהדבר נוגע גם לי, אשר מחמת זה לא אמצא מנוח לי. טרוד הנני תמיד בנסיעות ממקום למקום.

אכסוף מאוד לידע מהנעשה במקומו הראשון, והן ממצב בני ביתו, מה שלום בנו הנחמד מו"ה דוד יחי'. כן, מסדר לימודו בביהכ"נ, אם יש אתו חדשות טובות מסדר לימודו בביהכ"נ, יכתוב מזה לאדמו"ר שליט"א, כי כך אנו רואים בחוש אשר ביום שהוא מקבל ידיעה טובה מסדר הלימוד בביהכ"נ, הוא באותו יום הוא איש אחר. ער פילט זיך גאר אנדערש, כי זה נוגע לו לחיי נפשו ממש. ומאפס הפנאי הנה אקצר ואומר לו שלום. והנני ידידו דורש שלומו באהבה רבה וברגשי כבוד. יצחק הלוי הורוויץ

מבעלזא ועד פוניבז'

בשנים תרצ"ד-תרצ"ו עסק ר' יצחק בפעילויות שונות בשירות הרבי הריי"צ והמשיך במלאכתו כשד"ר במדינות אירופה. מלבד זאת יצא בשליחות הרבי למטרות שונות, גלויות וחסויות, בקשר להפצת היהדות והחסידות ברחבי פולין.

אחת השליחויות, שהיתה סודית בשעתה, הייתה אל האדמו"ר מבעלזא, הרה"ק מהר"א זצ"ל. האדמו"ר מבעלזא כיבד מאוד את שליחו האישי של הרבי מליובאוויטש. הוא הושיט לו את שתי ידיו הקדושות לברכת שלום, ואף הרשה לו לנאום לפני הציבור מעל כימת

”משכהו לבית המדרש”

להלן קטעים אחדים מתוך מכתב ארוך שכתב לאחד מתלמידיו:

ידידי אהובי כנפשי, מאוד מאוד תהיה זהיר מסביבה לא טובה, מהתדבקות עם חברים רעים. כי הסביבה לא טובה יכולה לקלקל אפילו למי שהוא חזק מאוד ביראת שמים מיום היוולדו, כמשל אוויר מעופש שהוא סיבה למחלות שונות, רחמנא ליצלן, ובעיקר גורם, רחמנא ליצלן, דבר ומגיפה, רחמנא ליצלן, דעניין הדבר, רחמנא ליצלן, הנה לבד זאת שהיא מחלה קשה ביותר, עוד זאת היא מחלה המידבקת, רחמנא ליצלן, ויכולה להתדבק אפילו לאדם בריא בתכלית ולהמית אותו, רחמנא ליצלן. כמו כן, מי שהוא נמצא בין חברים לא טובים, בסביבה לא טובה, באוויר מעופש, הנה אם אפילו הוא מוטבע בטבע של יראת שמים, מכל מקום גורם אצלו לקלוקל תחילה באונס וסופו ברצון, רחמנא ליצלן.

ועל כן אמרו רז”ל משכהו לבית המדרש, היינו, לבד זאת שיעסוק בתורה, עוד זאת שידקדק להיות נמצא בסביבה טובה ולהתדבק עם חברים טובים, ועל ידי זה אם אכן הוא נימוח ואם ברזל הוא מתפוצץ. היינו משום דלנפש הבהמית יש ב’ סרסורים. הא’ הוא הטמטום כאבן, שמתמטם את לבו ועיניו, וההתחלה הוא מהעניינים שסוגר את העיניים מבלי ראות הטוב דתורה ומצוות, ומרבה לצייר לאדם ציורים רעים ותאוות בשרים, ומחטיאו בכמה אופנים שונים, תחילה באונס ואחר כך ברצון ובעונג, עד שמתמטם לבו, רחמנא ליצלן, מבלי להתפעל מכל עניין אלוקי. דהנה, כל אחד יכול לראות ההנהגה אלוקית, ובפרט הבעל עסק, הנה בעסקיו קצן ער אן זעהען דיא געטליכע השגחה [=יכול הוא לראות היטב את ההשגחה האלוקית]. אבל על ידי הטמטום הלב אינו מתפעל מזה, ער ווערט ניט נתפעל. וזהו קליפת האבן.

ועוד יש סרסור להיצר הרע, קליפת ”ברזל”, ברזל עם הכולל בגימטריא עמלק, ועמלק בגימטריא ספק. דעניינו להטיל ספק בכל דבר, כי על כל עניין אלוקי דתורה ומצוות הוא שואל ואומר ווער זאגט אז עס איז אזוי [=מי אומר שזה כך?]. והעצה על זה הוא התורה, ולהיות לו סביבה טובה, ועל ידי זה יהיה טוב לו הן ברוחניות והן בגשמיות. כי אנו אומרים בברכת התורה וחיי עולם נטע בתוכנו, היינו א לעבען וואס מאכט אויף א וועלט [=חיים שיוצרים עולם], כי מי שמתנהג על פי דרכי התורה, הנה על ידי זה קונה לו הנהגות טובות בין אדם למקום ומידות טובות בין אדם לחברו, ומוצא חן בעיני כל רואיו, כי דרכי דרכי נועם ועסקיו מצליחים, ועל שם זה נקרא זמן מתן תורתנו הק’ חג השבועות, שבועה לשון שובע, זאט, היינו על ידי התורה ווערט ער זאט הן אין רוחניות והן אין גשמיות [=הוא נהיה שבע הן ברוחניות והן בגשמיות].

ברכה עבורו. אדמו”ר אמר לי שהי’ מכיר היטב את אביו המנוח ז”ל והרבה מאוד להפליג בשבחו ממידותיו התרומיות ומצדקת פורונו, זכותו יגן על צאצאיו...

בהמשך המכתב מתייחס ר’ יצחק לשאלתו של הרב דסלר:

והנה בדבר גוף שאלת כת”ר מענין הצמצום, הנה הספר נפש החיים איננו תחת ידי כעת, יען כי כמעט כל הספרים שלי נשארו במדינת רוסיא, אך אכתוב לכת”ר ענין הצמצום כפי המבואר בתורת החב”ד, ואז כת”ר בעצמו יבין בשכלו הזך ההפרש, וההפרש הוא בדקות, והשאר, השם ירחם, לשון הרע ודלטור, וברית כרותה ללה”ר שתתקבל, ובפרט אצל הגדולים.

והנה לכתוב כל העניינים באריכות, הנה יראתי לנפשי שלא אהי’ בכלל מקצץ בנטיעות ח”ו, אך אכתוב כעת בקיצור וממילא יהי’ בהי’ יותר. ואת אשר יהי’ מוקשה לכת”ר, יטריח לכתוב לי ואי”ה אישב לו על כל שאלותיו כהוגן.

נא יכתוב לי לפה ריגה, כי עד אחר חה”ש אהי’ אי”ה בפה ריגה. בהמשך המכתב מופיע מאמר ארוך ועמוק שכתב לו ר’ יצחק, תחת הכותרת ”ענין הצמצום על פי תורת החב”ד”. הרב דסלר המשיך

דרכו היתה לקום ממיטתו בשעה שש בבוקר, ולסיים את תפילתו בשעה המש אחרי הצהריים. בלילה היה מקרב את השולחן למיטתו, לומד ומעיין שעה ארוכה עד אחרי חצות הלילה, עד שהשינה התגברה עליו

בית הכנסת הגדול בבעלזא – מקרה נדיר מבחינת סדרי ההנהגה של חסידות בעלזא.

בשנת תרצ”ן נסע לשהות כחצי שנה באנגליה. רוב הזמן שהה בלונדון, ובאותה תקופה התיידד ר’ יצחק עמוקות וקשר קשר פנימי עם הגאון רבי אליהו אליעזר דסלר זצ”ל, מגדולי בעלי המוסר בדור האחרון, שהתגורר אז בלונדון ולימים היה למשגיח של ישיבת פוניבז’ בבני ברק. הרב דסלר זצ”ל, עם היותו גדול בתורת המוסר, שלח ידו גם בתורת הקבלה והחסידות, אם כי לא למד זאת מפי אחרים אלא השתדל לרכוש ידיעות בעצמו, בכוחות הבנתו האישית. עוד בהיותו ברוסיה, כששהה בעיר הומיל, נפגש הרב דסלר עם גדולי חסידי חב”ד בעיר ולמד מפייהם תורת חסידות חב”ד.

בתקופת שהותו באנגליה הרחיב הרב דסלר את עיניו בתורת הקבלה ובספרי החסידות, והעמיק הרבה בלימוד ספר התניא וספרי חסידות נוספים. מי שהביא אותו בסוד העניינים היה ר’ יצחק, ששהה זמן ניכר בצל קורתו בלונדון.

הרב דסלר היה יושב עם ר’ יצחק לילות שלמים ולומד אתו תניא וספרי חסידות, ובעקבות זאת היה ממשיך להתייגע בעצמו בלימוד התניא. הרב שניידר זצ”ל מלונדון סיפר על לימוד התניא של הרב דסלר שהיה מתייגע בלימוד שעות רבות, והיה כורך סמרטוט לח על מצחו מרוב המאמץ העיוני.

הרב דסלר רכש מר’ יצחק ידיעות רבות בתורת החסידות, ועל כן העריץ אותו מאוד, ואף ר’ יצחק מצידו העריך מאוד את הרב דסלר. כששב ר’ יצחק אל הרבי הריי”צ, שיבח את הרב דסלר בפניו. הרבי הריי”צ אמר לו שהוא מכיר את משפחתו ואת הוריו, בתור אנשי מעלה.

במשך מספר שבועות שהה ר’ יצחק בביתו של הרב דסלר בלונדון, והם טיילו יחדיו בפרד”ס, ארוכות וקצרות, עד שהרב דסלר לא הניח שום דבר קטן וגדול שלא בירר מפיו. לימים העיד על עצמו שהימים ההם, בעת התוודעותו בלונדון לר’ יצחק, היו ”הימים המאושרים ביותר בחיי”. אשתו הרבנית העידה כי התברר לה שר’ יצחק לא שכב על מיטה בכל השבועות שהתארח בביתם.

תקופת שהותם בצוותא נתנה את אותותיה ביצירתו הרוחנית של הרב דסלר, שהושפעה עמוקות מרוחה של תורת החסידות. ספריו של הרב דסלר מלאים בציטוטים מספר התניא וברעיונות השאובים מספרי חסידות נוספים. לימים, כשעמד בראש ה”כולל” בגייטסהד, קבע הרב דסלר שיעור ברבים ללמוד מתוך ספר התניא. ופעם, כאשר ביקר במונטג שבניו יורק ונתכבד להשמיע שיחת מוסר ב”בית מדרש עליון”, ביאר במשך כשעה וחצי את דברי אדמו”ר הזקן בהגה”ה לפרק ב’ בתניא בענין ”חב”ד דאצילות” לעומת מה שלמעלה מאצילות. בייחוד הרבה הרב דסלר לעיין בבירור המחלוקת בין שיטת אדמו”ר הזקן לשיטת הגר”א מווילנה בעניין ה”צמצום”, ודרש וחקר בזה הרבה גם מפיו של ר’ יצחק.

לאחר עזיבתו את לונדון, המשיך ר’ יצחק את הקשר עם הרב דסלר בהתכתבות הדוקה. להלן מכתב שכתב לו ר’ יצחק בח’ מרחשון תרצ”ח, מריגה:

שפעת חיים ושלום וכל טוב סלה לידידי הרב הגאון איש ירא אלוקים, חכם ונבון, זך הרעיון, מוכתר במעלות, אוצר מלא מדות כו’ שלשלת היוחסין, הרא”א דעסליר יחי’.

אחר דרישת שלומו הטוב כמשפט לאוהבי שמו ית’. הנני כעת בעיר ריגה. באתי לפה אחר חה”ס לבקר את שלום בניי הנמצאים בפה.

בימים הנוראים הייתי באטוואצק אצל אדמו”ר שליט”א. הזכרתי את כת”ר לפני אדמו”ר שליט”א והרבה דיברתי אודותו וביקשתי

ענה ר' יצחק: "כשהגעתי לבית, התחילו ליפול כמוחי מחשבות רעות ביותר, וכמה שניסיתי לדחות אותן – לא עלה הדבר בידי. לכן עזבתי את המקום". חקרו החסידים בדבר, ולבסוף התברר כי אותו בית שימש בעבר ככנסייה נוצרית.

לא מעטים הם מעשי ה'מופתים' והנפלאות המסופרים עליו בפי החסידים. לא פלא אפוא שחסידים נזהרו זהירות יתירה מפני 'קפידא' שלו והאמינו בכוחה של ברכתו, הרבה יותר מברכתו של אחד מן החבורה. אומרים שהרבי הרש"ב העניק לו את הכוח לברך יהודים שמבקשים ממנו ברכה.

בתקופת שהותו במנצ'סטר, השתתף פעם ר' יצחק בהתוועדות 'מלוה מלכה' בבית משפחת דרעזנער. בסיום ההתוועדות, בטרם יצא מהבית, ביקש ממנו בעל הבית, ר' מרדכי זאב, שייתן את ברכתו לאכסניה. נעמד ר' יצחק בפרוודור כניסת הבית, והעניק להם את ברכתו. לפתע הרים את שתי ידיו והניחן על שתי קירות הפרוודור הצר, האחת על הקיר מימנו והשנייה על הקיר משמאלו, והכריז: "די ווענט זאלן זיין געבענטשט!" [=יבורכו הכתלים!]. חלפו שנים אחדות, ובתקופת מלחמת העולם השנייה נפלו פצצות רבות באותו רחוב, וועלינגטאן סטריט. כל הבתים באותו רחוב ניזוקו, ורק לבית משפחת דרעזנער לא אירע מאומה. אפילו חלון אחד מהבית לא נשבר!

יש להאיר בתוך עצמנו את האמת עד שהזולת יימשך אליה. כ"ק אדמו"ר הר"צ מליובאוויטש ז"ע

לעסוק בחקר הנושא יחד עם החסיד הרב ירחמיאל בנימינסון. הרב בנימינסון הפנה שאלות בנידון זה אל כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש ז"ע בשמו של הרב דסלר, ולאחר שקיבל מענה מפורט מסר לו את הדברים (ההתכתבות במלואה נדפסה בכרך הראשון של 'אגרות קודש').

"לא אחריי הם נוהרים!"

תקופה מסוימת שהה ר' יצחק במנצ'סטר, שם חזר דברי חסידות באחד מבתי הכנסת הגדולים, 'קרומפסאל היברו קאנגרעגיישן'. לאורך אולם בית הכנסת ניצבות שורות ארוכות של ספלים, הן מהצד הצפוני הן מהצד הדרומי, ובימה גדולה וגבוהה ממוקמת באמצע האולם. כשר' יצחק חזר את המאמר ד"ה 'משכני אחרין נרוצה' העוסק בענייני רתימת הנפש הבהמית לעבודת ה', היה האולם מלא מפה לפה. תוך כדי חזרת המאמר שנמשכה כשעתיים תמימות, התהלך בהתלהבות אנה ואנה לאורך אולם בית הכנסת. הוא דיבר בחיות גדולה ובקול אדיר, וכל הקהל התמוגג ונסחף בהתלהבות אדירה. אנקדוטה אופיינית: כשר' יצחק סיים לחזור על המאמר, קם אחד הנוכחים וכנהוג לאחר שמיעת דרשות ציטט את המשנה "רבי חנניה בן עקשיא אומר וכו'" ואמר קדיש דרבנן. נענה ר' יצחק והפטיר: "דער קדיש האט באגראבן דעם גאנצען מאמר!..." [=הקדיש 'קבר' את כל המאמר!] כשכוונתו

להביע את מורת רוחו, כביכול הייתה זו עוד דרשה שניתן להיפטר ממנה באמירת קדיש ואז ללכת איש איש לביתו בשוכה ונחת...

לפנינו קטע מתוך רשימה שרשם הרה"ח ר' שלום דרעזנער, חסיד בעלזא ישיש ממנצ'סטר, ששהה במחיצתו של ר' יצחק באותם ימים: "אבי מורי, הרה"ח מוה"ר מרדכי זאב דרעזנער ע"ה, חסיד בעלזא מנעוריו, לא היה יכול להיפרד מהאורח החשוב וזכה לשמש אותו ולשאת את מזוודותיו ובא להתוועדותיו שלו בשבתות ליהנות מזיו השכינה. למעשה, כל מי שהיה לו איזה שהוא רגש לחסידות, נדבק בו.

"הוא היה בכל יום ויום הולך למקווה (ברח' טרינפל 1), שהיה היחיד בעיר. בימי החנוכה היה קר מאוד ובאמצע השבוע לא היו מחממים את המקווה, מחוסר אמצעים לקנות גחלים. שמעתי מהגאון הצדיק הרב רבי דוד פעלדמאן ז"ל, הרב דקהילת מחזיקי הדת דפה, ששמע מפי הרב הצ' רבי זוסיא גאלדוויטש ז"ל, שגם הוא היה הולך לטבול בכל יום, שפעם עמד על שפת המקווה ליד הצדיק ר' יצחק ז"ל ומרוב הקור המקווה היה מכוסה בשכבת שלג. ר' יצחק ז"ל קפץ בזריזות גדולה לתוך המקווה הקרה (כשמפני הקור העז הוא עוצם את עיניו). שאל אותו רבי זוסיא ז"ל: ר' איטשע, איך המקווה? ענה לו ר' יצחק: אפשר לצאת ידי חובת גלגול שלג..."

כמו בכל המקומות שביקר, גם במנצ'סטר נהרו אחריו יהודים רבים. יום אחד שאל החסיד ר' יצחק דובאוו את ר' יצחק: "מפני מה כולם נוהרים אחריי?" ענה לו ר' יצחק: "אתה חושב שהם נוהרים אחריי? לא, הם נוהרים אחרי הפרווה של הרבי!..." (בתוך השטריימל שלו הייתה חתיכת פרווה מהשטריימל של הרבי הרש"ב, שקיבל במתנה מזוגתו הרבנית).

איש פלאות

חסידים תיארו כמה הזדמנויות בהן התגלה ר' יצחק כבעל מחשבה טהורה וזכה, עד כדי ראיית דברים שאדם מן המניין אינו רואה. פעם הוזמן ר' יצחק להתוועדות חסידית שהתקיימה בדירתו של אחד החסידים. כשהגיע ר' יצחק למקום, ישב שעה קלה ואז עמד ממקומו ופנה ללכת. למחרת שאלו אותו החסידים מדוע עזב את ההתוועדות.

סימן לא טוב

כשפרצה מלחמת העולם השנייה, היה ר' יצחק בריגה. באותה עת, בחודשים הראשונים של המלחמה, שהה הרבי הריי"צ בוורשה, ולאחר מאמצי הצלה מרובים הצליח בחורף ת"ש להימלט מהעיר הנצורה, וכעבור ימים אחדים הגיע לריגה, משם יצא להמשך דרכו לארצות הברית. לפני נסיעתו מריגה נכנסה אליו קבוצת תלמידי ישיבה שלמדו תניא אצל ר' יצחק. הרבי נשא לפנייהם דברים על חשיבותו של לימוד התניא באופן שישפיע עמוקות על הנפש, ובתוך הדברים אמר: "אתם לומדים תניא ועליכם להתבונן איך הייתם נראים לפני לימוד התניא ואיך אתם נראים אחרי לימוד התניא. מה השפיע עליכם התניא ב'עוצם עיניו' ו'אוטם אוניו'. ישנו יהודי צדיק, חסיד, ירא שמים – ר' יצחק – ואתם הולכים אליו לשמוע תניא. זוהי שלמות. צריך להיות 'ללמוד וללמד', צריכים לדעת מהי הכוונה של התורה". על אחרית ימיו סיפר בנו הרה"ח ר' שמואל ששהה לצידו בתקופה ההיא:

"בחג השבועות תש"א חזר אבא מאמר חסידות ברבים, ולפתע נתקע' ולא הצליח להמשיך. הוא החליט להפסיק את אמירת המאמר, וביקש מכל הציבור שיתחילו לומר תהילים. אבא נימק זאת בכך שהרבי הרש"ב בירך אותו שיוכל לחזור חסידות בלשון שוטפת וללא מעצורים, ואם קורה פתאום שבאמצע המאמר הוא לא מצליח להמשיך – זה סימן מאוד לא טוב. החסיד ר' אליהו חיים אלטהוין שנכח במקום לא רצה להפחיד את הקהל, ועשה צחוק מהעניין. אחר כך יצא הרב אלטהוין עצמו לחדר סמוך ואמר שם תהילים בכינות עצומות..."

מסופר כי במוצאי שבת קודש האחרון לחייו, ערך ר' יצחק הבדלה והאריך מאוד – יותר מהרגלו – באמירת ההבדלה.

באותה עת, הנאצים ימ"ש היו חוטפים יהודים ברחובות, מכנסים אותם בבית כנסת ומציתים באש את המבנה על כל הנמצאים בו. לפי השמועה, כך נהרג ר' יצחק על קידוש השם, בהיותו עטוף בטלית ועטור בתפילין, בבית הכנסת 'מניין דרייסין', ביום "כסלו תש"ב. ה' ייקום דמו. ■

חדש בהוצאת 'מעיינות'ך

משפיעים לדורות

מבט אל
עולמם הפנימי
של עשרים מגדולי
משפיעי חב"ד

בית הוצאה לאור לספרות חסידית

מסע מרתק אל גבכי הנפש החסידית ואל המורשת הרוחנית
העשירה של חסידות חב"ד דרך סקירת אורחות חייהם
של עשרים חסידים ועובדי השם מהדורות האחרונים

ספרי
אור החיים
מרכז הספר היהודי הגדול בעולם
sifreiorhachaim.co.il

תפארת משה
נר אברהם יצחק
יצחק
יריד
החסידות

נהגונת המתועבדות

לרגל יום גאולת כ"ק אדמו"ר
הזקן בעל התניא ושו"ע הרב
בני הישיבות ואברכים מבקשי הי
מוזמנים לערב מיוחד ומרומם של

מוצאי שבת כי כסלו | פתיחת שיעורים | תחילת האירוע
בנייני האומה אולם אוסישקין | **21:30 | 22:00**

המגיד

ניגון שעולה ממעמקים

**קול דודי
ופק
פתחי לי**
משא הרב
יוסף יצחק
גייקובסון
שליט"א

לא תתקיים
מכירת כרטיסים
במקום

נפתלי קמפה // אברהם פריד // זאנוויל ויינברגר

**יריד החסידות הענף
פתוח לגברים:**

יום רביעי י"ז כסלו מהשעה 11 בבוקר ועד 1 בלילה
יום חמישי י"ח כסלו מהשעה 11 בבוקר ועד 3 לפנות בוקר
מוצאי שבת כי כסלו מהשעה 8 בערב ועד 3 לפנות בוקר

להזמנות:

03.313.7474 / ובאתר גלאטיקט

דמי כניסה: 80 ש"ח באולם | 65 ש"ח ביצי